HART VAN DE STAD KRANT

Vereniging voor de Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West

ST. PETRUSKERK

OUDE ANSICHT LANGEBRUG

Nummer 142
november 2014
oplage 2700
Redactie Clariet Boeye, Marjolijn Pouw, Charlotte Boschma, Carla van der Poel

Inlevering van de stukken voor de volgende krant vóór 8 maart 2015 bij de redactie: info@pieterswijk.nl of Hart van de Stadkrant, Postbus 11016, 2301 EA Leiden o.v.v. Hart van de Stad

IN DIT NUMMER O.M.: *Mark van Praag – Burgerzaken, Brandslangendroogtoren, Pensverkoopsters en spekwyven, in gesprek met studentbeheerder Joris Demmers, Geknipt in Brazilië, Bussen in de Breestraat, Bestuursvacature*

www.pieterswijk.nl

(Bewoners)initiatief

door Carla van der Poel

Jan Boer (1944-2014) vereeuwigd in Trianon

Als we het over het alternatieve filmcircuit in Leiden hebben, dan gaat het altijd over Jan Boer. Deze initiator van het Kijkhuis en de motor achter de Trianonbioscoop is sinds februari dit jaar niet meer onder ons. Omdat hij zoveel voor de film in Leiden betekende – ook Studio en Lido zette hij voort – heeft Stichting het Leids Internationaal Filmfestival (LIFF) in november jongstleden het Jan Boerfonds in het leven geroepen; een fonds dat jonge Leidse filmmakers gaat ondersteunen. Tijdens het festival trof de redactie in een nis in Trianon een muurgedicht ter zijner nagedachtenis aan. Cees van Hoore tekende voor de tekst. Niet alleen de film had Boers warme belangstelling. Hij zette ooit 't Praethuys aan de Vrouwensteeg op, was een van de oprichters van het LVC en was actief in de Leidse politiek. Wijkgenoten kunnen hem kennen, want als het even kon zat hij zelf aan de kassa van Trianon. •

Het gedicht van Cees van Hoore met het portret van Jan Boer (foto Coen Bastiaanssen)

(Oud)bewoners vertellen

MARIANNE VELTKAMP
door Charlotte Boschma

Marianne Veltkamp is geboren in Rotterdam, opgegroeid in Voorburg en nu verknocht aan Leiden. Ze woont sinds 1978 aan de Pieterskerkstraat in een huis dat al op plattegronden uit 1608 staat. In het huis woonden vrouwen die vuur en water verkochten. Mensen kwamen vuur halen om kooltjes in hun stoof aan te steken en kokend water om thuis de was mee te doen.

Marianne Veltkamp (foto Charlotte Boschma)

Ouders

Marianne's ouders ontmoetten elkaar in Leiden waar ze beiden wis- en natuurkunde studeerden. Haar vader ging voor de BPM werken maar omdat zij niet naar Indië wilden, wat de regel was bij BPM, werd hij daar van de ene op de andere dag ontslagen. Na enige omzwervingen werd hij natuurkundeleraar op een middelbare school, wat hem goed beviel want hij bleek een geboren leraar. Haar moeder heeft er na haar studie ongeveer niets meer mee gedaan, zegt Marianne: "Ze heeft alleen wel eens een meisje in de straat bijles gegeven. Zo was het toen als je trouwde, dan was het

afgelopen. Ze was wel een heel slim en uitgesproken exact type". Zij woonden in Voorburg en hadden drie kinderen, twee zonen en een dochter. Van de oorlog heeft Marianne niet veel last gehad: "Kinderen accepteren de situatie zoals het is. Waar ik wel bang van werd, was de angst van mijn ouders toen we eens in een greppel schuilden tijdens een luchtaanval. En de honger staat me bij, mijn ouders waren graatmager, en mijn broer at de blaadjes van de heg en ik de krijtjes in het klaslokaal. Nu nog heb ik een onrustig gevoel als er een schaal met lekkers rondgaat, bang dat het op is als de schaal bij jou komt".

Jeugd

De jeugd in Voorburg was leuk. Eindeloos buitenspelen in een straat vol kinderen. Fijne schooltijd, de Montessorischool en daarna het Huygens Lyceum waar veel aan muziek en toneel gedaan werd en waar ze in het koor zong. Na haar schooltijd ging ze klassieke talen studeren. Ze zegt: "Ik had altijd al interesse in taal en ik was dol op lezen. Ik kan me de tijd niet herinneren dat ik niet kon lezen. Rekenen vond ik niets, ik heb het als het ware gewoon weggedaan, en gezegd: Dat doe ik niet. Nu vind ik dat stom, en jammer dat daar niet tegen opgetreden is. Het was natuurlijk afzetten tegen mijn ouders. Ik koos klassieke talen omdat ik graag wilde lesgeven, en dat is het leukste vak om les in te geven want het gaat om de hele cultuur met alle aspecten van godsdienst, wetenschap en kunst en het is overzichtelijk en begrijpelijk".

In 1955 kwam ze in Leiden aan. Ze woonde jarenlang op de Rijn en Schiekade in een huisje tegenover de Groenhovenstraat. "Toen was daar nog geen brug, het was één kilometer water. Je moest óf naar het kasteeltje óf naar het Noordeinde om in de stad te komen. Je woonde er heerlijk als het ware buiten de stad".

Leiden was toen een armoedige stad, met achterbuurten en grote arme gezinnen in kleine huisjes. Marianne vertelt: "Alle meisjes die in Leiden gingen studeren werden lid van de VVSL. Wij waren de dames van de VVSL. De VVSL organiseerde Sint Nicolaasfeesten voor de arme kinderen in de stad. En wij studentes moesten bij gezinnen op huisbezoek om te kijken of ze arm genoeg waren om naar het feest te mogen. We kregen een lijst met namen en daar zat je dan in zo'n huisje - het is eigenlijk te gek voor woorden - met een slonzige vrouw aan tafel en zo'n kwaaierige man die werkloos was dreigend in de hoek, en dan een hele troep kinderen. Vieze kinderen met snottebellen en afgezakte kousen. Dat waren toch idiote toestanden. We waren nog zo jong! Je had te horen gekregen waar je op moest letten. Bijvoorbeeld of ze een leesportefeuille hadden. Want als ze die hadden, waren ze niet arm genoeg. Ik kan met niet voorstellen dat ik dit heb meegemaakt. De kinderen gingen wel naar school, maar de armoede en de vuiligheid en het gebrek aan comfort waren groot. Het is zo ongelofelijk verbeterd in de tweede helft van de vorige eeuw".

Jan en Marianne

Tijdens haar studietijd leerde Marianne haar man Jan kennen, een student medicijnen. Ze trouwden de dag na zijn afstuderen, na lang verloofd te zijn geweest: "Als je verloofd was, mocht je gearmd lopen en samen uitgaan", zegt ze. Na hun trouwen gingen ze in Oegstgeest wonen.

Met haar trouwen hield Marianne op met studeren. Ze zegt: "Ik hou niet van spijt, het is een nutteloze emotie, maar ik vind het zo stom dat ik het niet heb afgemaakt. Maar ik ging trouwen en ik wou meteen kinderen. Ik was drie hele maanden niét zwanger, vreselijk vond ik dat!" Ze kregen een zoon en een dochter, Bokke en Sanne, en woonden jaren heerlijk aan de Regentesselaan. Eind jaren zeventig wilde het hele gezin graag naar de binnenstad.

Marianne: "Na lang zoeken vond ik dit huis op de Pieterskerkstraat dat ik in mijn eentje heb gekocht omdat Jan naar een congres was. Ik wist natuurlijk precies wat hij wilde. We kochten het van een mevrouw uit de Zonneveldstraat. Het was een krot, compleet uitgewoond. Er woonden veel mensen in, het was nog een gedoe ze eruit te krijgen. In die tijd was er tegenover het huis een parkeerterrein en ook op het plein van de Pieterskerk stonden auto's. Langs de Lokhorstkerk stonden twaalf populieren die heerlijk ruisten. Het was wel een vervallen buurt, maar het was in die jaren dat men de stad begon op te knappen, vanuit de stadsvernieuwing en ook door particulieren die een huis kochten om het te restaureren".

Werken

Met de kinderen op school wilde Marianne weer gaan werken. Ze kwam bij het Woordenboek der Nederlandsche Taal terecht als taalkundig assistent. Zij zegt: "Je kunt je niet meer voorstellen hoe het ging in die pre-computertijd. We schreven met de hand op fiches zinnetjes waarin een woord op een bepaalde manier tot uitdrukking komt. Die zinnetjes moesten precies uit boeken overgenomen worden". Later werkte zij nog voor de Taalbank, een onderdeel van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie. Na haar pensioen bleef ze klussen doen, bijvoorbeeld de digitale versie van de brieven van Hugo de Groot corrigeren.

"Ik heb een klein rood potloodje in mijn hoofd, ik vind het heerlijk correctiewerk te doen. Misschien een nare eigenschap maar uiteindelijk wordt een tekst er beter van!"

Vrijwilliger

Marianne is al jaren actief als vrijwilliger in verschillende Leidse organisaties. Zo zat zij als notulist in het bestuur van de Vereniging Oud Leiden. Nu werkt ze als vrijwilliger bij Erfgoed Leiden en Omstreken (het archief) aan digitaliseringsprojecten. Ze zegt: "Ik zit twee dagen per week op het archief. Alles wordt op internet gezet. Het materiaal is gescand en nu moeten er formulieren ingevuld worden met trefwoorden zodat alles doorzoekbaar is. Ik heb doopbriefjes gedaan en nu heb ik overlijdensactes. Het is heel boeiend want je krijgt de raarste dingen onder ogen". Ook is ze vrijwilliger bij de Pieterskerk: "Dit doe ik al sinds de jaren negentig. Ik heb van alles gedaan, zoals het voorraadbeheer voor de kiosk. We verkochten briefkaarten en lepeltjes en gaven informatie aan de bezoekers, bijvoorbeeld als ze een bepaald graf zochten. Maar de laatste jaren is de Pieterskerk een veel professionelere organisatie geworden. De nieuwe directeur, Frieke Hurkmans, tilt de Pieterskerk uit het financiële moeras, wat geweldig is, maar voor de vrijwilligers is het minder gemoedelijk. We deden alles samen en organiseerden het zelf, het was vooral heel gezellig. Het is zakelijker geworden. Vroeger was het de huiskamer van Leiden, iedereen kon binnenlopen. Nu moet je twee euro betalen om binnen te komen. Eigenlijk zou een kerk gratis moeten zijn. Maar het onderhoud is natuurlijk heel kostbaar, ook na de restauratie".

Marianne heeft een druk leven. Zo zingt zij iedere week in het Oegstgeester Kamerkoor: "Zingen is zo heerlijk: vaak heb ik 's avonds geen zin erheen te gaan, maar ga ik uit plichtsbesef toch en dan kom ik altijd als herboren terug. We zingen oudere klassieke muziek, zoals Vivaldi, Haydn, Bach, Mozart en nu bijvoorbeeld Francesco Durante. Ik ben sopraan maar mijn stem is niet meer wat het geweest is... je wordt natuurlijk ouder en ik heb altijd gerookt, wat helaas niet verstandig is voor het zingen. De hoogte is er af en ook de stevige basis heb ik niet meer. Als ik een toon lang aanhoud moet ik oppassen dat ik niet ga bibberen".

De binnenstad

Marianne is een enthousiaste binnenstadbewoner. Het enige waaraan ze zich ergert is het gedoe met de auto: "Het is een ramp met een auto in Leiden. Als ik wil parkeren en de Pieterskerkgracht is weer eens vol, dan zet ik de auto bij Oudheden op het Rapenburg, dat is twee minuten van mijn huis. Maar als ik van daaruit met de auto naar huis terug wil om nog iets op te halen, moet ik helemaal over het Noordeinde, de Witte Singel en de Doezastraat, omdat het laatste stukje van de Langebrug eenrichtingsverkeer is. Dat zou echt anders moeten zijn". Maar verder vindt zij de buurt steeds gezelliger worden, met chique winkeltjes in de Pieterskerkchoorsteeg en leuke marktjes op het Pieterskerkplein. De buurtborrel bezoekt ze graag. Zelfs over het lawaai van de studenten, waar veel mensen over mopperen klaagt ze niet. Ook zij liep in haar studententijd wel eens op straat te joelen. Ze geniet van de drukte en de reuring, en: "Het hoort er allemaal bij".•

(Bewoners)initiatief

LOKHORSTKERK

door Barend Kraal

Voorjaarsprogramma 2015
Lokhorstkerk

Deze kerk werd rond 1650 als doopsgezinde kerk gebouwd op grond van het voormalige Huis Lokhorst, waar ooit ook graaf Floris V geboren is. Een middeleeuws keldergewelf herinnert nog aan die oude tijd en de kerktuin is een laatste onbebouwd gebleven stukje van het toenmalige Gravenhof. Het gebouw aan de Pieterskerkstraat 1 wordt nog steeds wekelijks als kerk gebruikt, tegenwoordig door de vrijzinnige leden en vrienden van het Doopsgezind-Remonstrantse samenwerkingsverband van Leiden en omstreken. Een groep gemeenteleden organiseert muziekuitvoeringen en culturele activiteiten. Deze zijn vrij toegankelijk; een vrijwillige bijdrage na afloop is welkom.

Muziek

Op donderdagmiddag 29 januari is er het volgende concert in de reeks drukbezochte Practicum Musicae-verrassingsconcerten. Die vinden telkens op de laatste donderdagmiddag van elke maand plaats van 17.00 – 18.00 uur en de toegang is vrij (de overige data tot de zomervakantie zijn 26 februari, 26 maart, 30 april, 28 mei en 25 juni). De musici zijn jonge dubbeltalenten die naast hun studie aan de Leidse universiteit bovendien studeren aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Als ensemble of solo laten zij hun lievelingsmuziek klinken uit een tijd van vier eeuwen terug tot vandaag de dag. Daarnaast treden ze soms op in een bijzondere Lokhorstkerkdienst.
Meer programma-informatie is te vinden op
www.doreleiden.nl/concerten/

Daar worden trouwens ook de concerten aangekondigd van andere kamermuziekgezelschappen die de Lokhorstkerk voor hun optreden gebruiken.

Lokhorstkerk bij een Practicum Musicae-verrassingsconcert (foto Tom Sebus)

Woorden

In het nieuwe jaar wordt ook het programma van maatschappelijke en culturele activiteiten vervolgd. De toegang is steeds vrij, een kleine vrijwillige bijdrage is ook hier welkom. Actuele programmainformatie is te lezen op www.doreleiden.nl/nieuws/

- **Woensdag 21 januari van 20.00 – 22.00 uur: Film met toelichting**
  Speelfilm: Hannah Arendt. Deze film (regie Margaretha von Trotta) wordt toegelicht door J. van der Veer. Het biografische drama Hannah Arendt vertelt over een bevlogen periode uit het leven van deze Joodse filosofe, die naar aanleiding van het proces tegen ss'er Adolf Eichmann een spraakmakend standpunt innam over het kwaad in de mens. Nadat zij moest vluchten voor de nazi's en in Amerika terechtkwam, kreeg Hannah Arendt namelijk in 1961 de opdracht om voor The New Yorker over dit proces een verslag te schrijven. Dit leidde tot haar vermaarde betoog 'De banaliteit van het kwaad'. Daarmee maakte zij een controverse los die niet alleen onder theoretici grote aandacht kreeg. Deze film over Hannah Arendt en haar ideeën zullen voldoende aanknopingspunten voor discussie opleveren.
- **Woensdag 11 februari van 20.00 – 22.00 uur: Thema-lezing**
  Levenskunst – het kwetsbare leven. Prof. dr. Christa Anbeek gaat in op de zoektocht van het leven. Geconfronteerd met eigen leed en tegenslag heeft zij vele wegen bewandeld op zoek naar troost. Zij kwam hierbij zowel filosofen als (literaire) schrijvers tegen. Haar slotsom is dat er geen diepere zin is in de dood; wat zij ontmoet is juist expressie van zin in leven. Zij is auteur van o.a. Overlevingskunst. Leven met de dood van een dierbare en De berg van de ziel (samen met A. de Jong).
- **Vrijdag 20 maart van 15.00 – 17.00 uur: Thema-middag**
  Levenskunst in gedichten. "Hoe moet ik leven – las ik in een brief van iemand aan wie ik van plan was hetzelfde te vragen". Dit zijn beroemde woorden uit het gedicht 'Een eeuw loopt ten einde' van Wislawa Szymborska. Veel gedichten hebben te maken met levenskunst. Ds. Frans Fockema Andreae zoekt er een aantal bij elkaar, maar wie wil mag zelf ook een 'levenskunstgedicht' len voorlezen!
- **Woensdag 8 april van 20.00 – 22.00 uur: Thema-lezing**
  Leven is een kunst, het boek van Paul van Tongeren, staat centraal bij ds. Ad van Houwelingen in zijn beschouwing over deugd- en levenskunst. Leven is geen kunst zolang het een kwestie van overleven is. Pas als dat gelukt is, kan men van 'overleven' komen tot 'leven', van 'vreten' tot 'eten', van 'biologie' tot 'kunst'. Van Tongerens pleidooi voor een ethiek, die helpt bij de kunst van het leven en het leven als kunst, verhoudt zich kritisch tot het type levenskunstfilosofie dat vandaag de dag de boventoon voert.

Goede Vrijdag Vespers

Op 3 april om 19.30 uur, de vrijdagavond voor Pasen, is er een vesperdienst met passiemuziek.
Voorganger is ds. Sonja van der Meulen, met muzikale medewerking van Kamerkoor Vocalei onder leiding van Arthur Koopman. De vertelling van het lijdensverhaal naar Marcus wordt in deze vespers omkranst met koorwerken van o.a. Blow, Byrd, Händel en Rheinberger. De vesperdienst duurt ongeveer een uur en de toegang is vrij. •

Ondernemen

MARK VAN PRAAG - BURGERZAKEN

door Marjolijn Pouw

Wie in Leiden informeel maar toch heel lekker wil lunchen, dineren of gewoon maar wat drinken gaat naar Burgerzaken. Daar is het goed toeven, en het uitzicht is ook nog eens prachtig. Zeker nou de Breestraat is opgeknapt. De eigenaar is Mark van Praag, een geboren Amsterdammer, die als jongen in Voorschoten woonde en via Allemansgeest in de horeca is beland.

Selfie van Mark van Praag in de duinen

Leerschool

'Wilde je altijd al de horeca in?', vraag ik. 'Nee, ik ben er bij toeval in gerold', zegt Mark. 'Het zit niet echt in de familie, maar ik wou eigenlijk niks anders. Op mijn 14e ben ik bij Allemansgeest in Voorschoten als afwasser begonnen. Dat vond ik veel leuker dan school. Het was toen zo'n ouderwets toprestaurant, tegen een sterrenrestaurant aan, met een chef de cuisine en een brigade koksmaatjes en echte obers in rok. Er werd nogal eens stevig gebruld als er wat misliep of niet vlug genoeg ging. Ik had er toen nog geen idee van dat ik later mijn eigen restaurant zou runnen, maar dat gebeurde toch. Na de HAVO ging ik naar Amsterdam, om aan de Lerarenopleiding (De Witte Lelie) Engels te studeren—het enige vak waarin ik uitblonk. Ik wou na mijn propedeuse naar de universiteit en daar dan mijn doctoraal doen, maar dat werd niks. Toen ben ik full time in De Koets gaan werken, wat me goed beviel. Maar ja, zoals dat toen nog ging als je stopte: ik werd meteen voor de Militaire Dienst opgeroepen, de laatste lichting ooit. Daar werd ik ingedeeld bij de infanterie en ik vond er niks aan. We haalden geintjes uit, we moesten op oefening en zeiden: " Sergeant, van welke kant komen de Indianen? " Daarvoor riskeerde je een aardige straf, maar toen ik me eenmaal bij het onvermijdelijke had neergelegd en 'ordelijk' werd heb ik een hele leuke tijd gehad. Ik werd zelfs bevorderd, maar één streepje.

We waren gelegerd in Oirschot, een heel fanatiek onderdeel, je moest daar continu oefenen. Ik heb er 14 maanden de tijd gehad om na te denken, maar toen ik afzwaaide wist ik nog steeds niet wat ik wilde worden. Toen heb ik de draad maar weer opgepakt in De Koets.'

Burgerzaken

'In 1999 kwam ik in Burgerzaken terecht. Dat was van een kennis. Ze was eerst eigenaresse van Café De Tregter, op de hoek van de Herenstraat en Witte Singel. Daar was ik na mijn werk bij De Koets als barkeeper beland. Toen begon ze met Burgerzaken. Ze wist dat ik plannen had voor een eigen zaak in Leiden en op zoek was naar een geschikt café-restaurant om over te nemen. We vulden elkaar goed aan. Zij is creatief en erg aardig, ik ben zakelijker en praktisch. In 2000 besloten we om compagnons te worden. Toen heb ik van haar de helft van Burgerzaken gekocht. Ik heb heel veel aan onze samenwerking gehad, samen hebben we Burgerzaken winstgevend kunnen maken. Na enige tijd wilde ze weg uit de Randstad, en we besloten om als compagnons te stoppen. Toen heb ik ook de andere helft van Burgerzaken van haar gekocht. Zij runt nou een zaak in Overijssel.'

Burgerzaken in de Breestraat (foto collectie Mark van Praag)

Het vak

'Horeca is een hard vak waar mensen soms te makkelijk aan beginnen. Ze hebben plezier in koken en gezelschap, maar vergeten de lastige kanten. Je bent bijna altijd met je zaak bezig en de concurrentie is groot. In 2000 had je hier in de buurt nog niet zoveel informele café-restaurants als Burgerzaken, maar nu raakt het aardig vol. Veel zaken zijn te bestempelen als 'dagzaak' of 'koffieconcept', waar je wat kan eten of drinken als je er langs komt, maar het worden er wel steeds meer. Ook restaurants. Burgerzaken heeft gelukkig een vaste klantenkring, die speciaal naar ons komt. Mensen worden aangetrokken door de sfeer, de kwaliteit van de gerechten en onze vriendelijke, correcte bediening. Onze vaste medewerkers hebben allemaal een horecaopleiding, ze worden in piektijden bijgestaan door werkstudenten. Onze chef maakt alles zelf. Met verse ingrediënten, daar komen geen potjes of in een fabriek geprepareerd vis, vlees of groenten aan te pas—vegetarisch eten kan hier overigens ook. Alles wordt dagelijks vers ingekocht en onze chef houdt van variatie. Mensen gaan uit eten om verrast te worden, je kan niet elke dag met hetzelfde aankomen. Soms kopen we specialiteiten in, maar we hebben geen menu's van zeven gangen. Je kiest zelf wat je lekker vindt en je hoeft geen fortuin voor de wijn neer te tellen. Een echt sterrenrestaurant zullen we nooit worden, maar dat doet aan de kwaliteit van wat we te bieden hebben niks af.'

Dromen

Mark is altijd bezig, maar toch droomt hij van nog zo'n soort zaak als Burgerzaken in een andere stad. 'Als je het goed doet en kwaliteit levert', zegt hij 'dan kan je ergens anders ook succes hebben. Aan ervaring op managementgebied heb ik nu wat meer in huis en ik heb ook genoeg achtergrondkennis. Niet dat ik Burgerzaken een op een over wil zetten--dat kan helemaal niet en moet je ook niet willen—maar een soort mix met hoe het hier is kan wel. We zijn door de jaren heen in Leiden en omstreken bekend geworden. Behalve in de zomer zit het hier altijd vol, maar een mooi oud pand met een terras aan het water, zoals je ze aan de haven hebt wil ik ook nog wel. Ik kan natuurlijk mijn terras hier uitbreiden, misschien krijg ik er terrasruimte bij aan de overkant, maar echt ruim zal het nooit worden. Dan zie ik zoiets als het oude Slachthuis voor me. Daarvan het interieur intact laten en er iets opzetten als dit, maar toch ook weer anders…ach ja, dromen.

Ik ben aan het kijken in het Haagse winkelgebied, maar het is me nog niet gelukt om er een geschikte plaats te vinden. Dat is ook nog niet zo eenvoudig, want zoiets moet aan allerlei eisen voldoen. De ruimte moet hoog zijn, voor mooie muurschilderingen en ik wil inderdaad een terras--we hebben tenslotte een klimaatsverandering. Maar ik wil ook nog tijd voor mijn privé leven overhouden.'

De realiteit

'Afstand is fnuikend in dit vak. Je moet er met je neus bovenop zitten. Je hoeft je niet overal mee te bemoeien, mensen kunnen een hoop zelf en weten heus wel wat ze doen, maar sommigen hebben in het begin aanwijzingen nodig. Anderen zijn duizendpoten maar die moet je dan weer afremmen, anders raakt het evenwicht zoek. Er zijn ook dingen die ik graag zou willen overdragen als ik een geschikt iemand vind, zoals het beantwoorden van de mail die we binnen krijgen. Wat zou het mooi zijn als ik daar iemand voor had, met een goed inlevingsvermogen en taalgevoel.' •

(Bewoners)initiatief

BRANDSLANGENDROOGTOREN

door Jelle Verheyen

Zoals bekend worden aan de Langebrug op het terrein van de oude brandweerkazerne nieuwe studentenappartementen gebouwd. Studentenhuisvesting DUWO vroeg een sloopvergunning aan voor de oude brandslangentoren--die nog steeds fier in de bouwput overeind staat--omdat alle plannen voor een nieuwe bestemming tot nu toe zijn afgeketst en er geen (uitvoerbare) plannen over zouden zijn. De Stichting Industrieel Erfgoed Leiden (STIEL) en de Historische vereniging Oud Leiden maakten bezwaar, want de toren heeft een lange geschiedenis en hoort bij onze stad. Er ligt bovendien wel degelijk een nieuw plan, dat nog op zijn uitvoerbaarheid bekeken moet worden. De sloopvergunning is intussen afgewezen.
Hieronder nog maar eens de geschiedenis van de plaats, de toren, de kerk en later de kazerne waar hij aan vast zat.

De bouwput aan de Langebrug | Plaatsteeg met de Brandslangendroogtoren (foto Niek Bavelaar)

De Plaatsteeg, waar de toren aan ligt wordt al vanaf de 14e eeuw vermeld. Op de kaart van Jan Pietersz. Dou uit 1611 zien we ook bebouwing op deze plaats. Vermoedelijk zijn het gebouwen die te maken hebben met de Leidse lakenindustrie. Op 12 januari 1807 ontplofte het kruitschip aan de Steenschuur, waarbij onder meer de bebouwing van de Plaatsteeg werd verwoest. In 1835-1836 werd er de Sint Petruskerk gebouwd, ontworpen door architect Theo Molkenboer. Rond 1912 maakte architect F.H. Slinger uitbreidingsplannen voor de kerk, waaronder de doopkapel. In 1933 werd de kerk vervolgens door brand verwoest. Op de fundamenten van de kerk, met een dikte van circa 80 cm, wordt in 1936 door de gemeente een brandweergarage met werkplaats en een droog- en oefentoren gebouwd. Uit archieftekeningen blijkt dat niet alleen de fundering is hergebruikt voor de bouw van de toren. Het grootste gedeelte van de muren op begane grond is ook blijven staan, waaronder de muur met het kerkvenster aan de zuidgevel. In het archief van Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO) is een foto gevonden van de doopkapel met het kerkvenster. Precies dezelfde ruimte die we zien in de bestaande 'slangentoren'. Vermoedelijk zat er in dezelfde gevel nog een vergelijkbaar kerkvenster. Op de archieftekeningen is te zien dat er een sparing voor een gevelopening ingevuld is met nieuw metselwerk. Als je goed kijkt naar de gevel, zie je dat de stenen op deze plek afwijken. De schoorsteen naast het venster is een latere toevoeging aan de toren. Alleen al de geschiedenis van de toren maakt dat hij de moeite van het behouden waard is. Wordt vervolgd. •

Doopvont in de Petruskerk in 1929 (collectie Topografisch Historische Atlas, foto W. Kret)

Gratis waardebepaling van uw woning?
Bel 071-5162376 voor een afspraak

RE/MAX

RE/MAX Makelaarscentrum Leiden
Levendaal 73 -75
2311 JE te Leiden
Tel 071-5162376
www.remax.nl/leiden
www.remax.nl/christurk
christurk@remax.nl

Historie

WILLEM WYMOT, EEN 17e EEUWSE HUIZENSPECULANT

door Leendert Couprie

Vestiging in Leiden

Willem Wymoth is voor hen die zich met Leidens bloeitijd in de 17e eeuw bezighouden geen onbekende. Voor menig nog bestaand monument leverde hij het hardstenen werk. Hij maakte tal van grafzerken, hij was betrokken bij de bouw van de Marekerk en de Waag en ook voor de constructie van de nieuwe toegangspoort tot de Burcht had men hem nodig. Maar het interessantst van Wymoth is dat zijn naam een paar maal opduikt als de ontwikkelingsgeschiedenis van het stuk Rapenburg tegenover het Museum van Oudheden wordt beschreven.

Toen Willem Wymoth, afkomstig uit Dordrecht, zich omstreeks 1640 in leiden vestigde beschikte hij over goede papieren. Een Leidse vakbroeder stond borg voor hem toen hij zich hier als 'poorter' liet registreren. Wymoths bedrijf ontwikkelde zich in de periode van een jaar of tien tot de belangrijkste natuursteenhandel van Leiden. Willem woonde aanvankelijk, mogen we aannemen, in een van de huizen aan het Rapenburg tussen Groenhazengracht en Doelensteeg. Zijn werkplaats lag aan de achterkant en kwam uit op de Doelengracht. Daar was de loswal voor de schepen, die zandsteen uit Duitsland en hardsteen uit de Zuidelijke Nederlanden aanvoerden. Het water van de Doelgracht kon hij gebruiken bij het verzagen en bijslijpen van de stenen.

Onroerend goed transacties

Wymoth raakte in 1651 betrokken bij een ingewikkelde onroerend goedtransactie, en het lijkt erop dat hij toen de smaak van speculeren met huizen te pakken kreeg. In 1651 vond de verkoop plaats van een groot deel van de gebouwen van het voormalige kloostercomplex 'Roma'. Dat complex besloeg een grote rechthoek—voor zover er al niet delen verkocht waren—tussen Rapenburg, Doelensteeg en Doelengracht, tot ongeveer halverwege de Groenhazengracht. Het waren oude gebouwen, rijp voor de sloop, en een van de 'bedingen' bij de verkoop was dat de herbouw heel snel moest plaatsvinden. Men wilde geen langdurig gehavende plek langs wat toen 'de mooiste gracht van Europa' heette. Wymoth kocht samen met zijn collega-aannemer Jan Pety een hele reeks percelen aan de Doelensteeg, aan de kant waar nu het hofje van Eva van Hoogeveen ligt, en voorts een drietal kavels langs het Rapenburg. Nadat de verkoop een feit was geworden ruilden Wymoth en Pety de aangekochte gebouwen en stukken grond gedeeltelijk, waardoor ze in staat waren elk twee huizen langs het Rapenburg te bouwen: de huidige nummers 51, 53, 55 en 57.

Het is aan de gevels te zien. Wymoth en Pety moeten met elkaar aan tafel hebben gezeten om te overleggen hoe ze een gevelwand konden optrekken, waarin details op elkaar waren afgestemd. Ze zijn toen uitgekomen bij bakstenen pilasters tussen de ramen, twee verdiepingen hoog, en met zogeheten Ionische kapitelen bovenaan, net onder de daklijst. Grootse architectuur is het niet, en had Wymoth het de volgende keer ook zo aangepakt, dan had hij nu misschien wel als de verknoeier van het Rapenburg te boek gestaan.

Wymoth moet goede contacten hebben onderhouden met zijn buren, de familie Knotter, die in de jaren 50 van de 17e eeuw in de vroegere kloostergebouwen woonde, die nog altijd langs het Rapenburg stonden, ongeveer daar waar nu de ABN AMRO is gevestigd. Dat contact leidde in 1656 tot de verkoop aan hem van weer een gedeelte van het complex. Binnen een jaar had Wymoth de oude bouwsels afgebroken en er twee nieuwe panden neergezet. Twee onbeduidende trapgevels, waarvan die aan de linkerkant nog intact is, terwijl de andere onlangs, na een brand, werd herbouwd. Wymoth verkocht een van de twee huizen ogenblikkelijk door: nr. 47, aan de advocaat Herman van der Meer. Het andere deed hij een jaar of acht later van de hand, aan de hoogleraar in de rechten Stephanus Marchant.

Door Wymoth gebouwde huizen aan het Rapenburg (foto Internet)

Speculaties

Intussen had Wymoth verder gespeculeerd. Omstreeks 1660 schafte hij zich namelijk opnieuw een reeks bouwvalige restanten aan van het Romaklooster, en toen ontstond de samenhangende reeks gevels 41, 43 en

45. Het kreeg—dat mag gezegd worden—meer en meer allure: een hoog dak voor drie woonhuizen gezamenlijk, een driehoekig fronton en een natuurstenen pilasterorde voor het middelste huis, en een gelijkmatige vensterverdeling. Wymoth verkocht de gloednieuwe huizen onmiddellijk na voltooiing. Nr. 45 aan de toenmalige Waalse predikant, 43 aan een hoge stedelijke ambtenaar, die tevens secretaris was van de curatoren van de universiteit en nr. 41 aan een lakenkoopman.

Naast en na allerlei transacties van soortgelijke aard elders in de stad had Wymoth tenslotte nog bemoeienis met de vernieuwing van de panden 29 en 31, de twee statige halsgevels die het gezicht van het Rapenburg op dat punt omhooghalen. Er stonden daar al twee huizen, van meer dan een eeuw oud. Wymoth kocht ze om ze af te breken en er nieuwe voor in de plaats te zetten. Vermoedelijk nam hij voor de gevelontwerpen de stadsarchitect Willem van der Helm in de arm

De situatie was anders dan de voorgaande keren: Wymoth had van het begin af aan al kopers. Voor nr. 29 had de koopman Johannes Heydanus belangstelling, de hoogleraar Franciscus de le Boë Sylvius (geneeskunde en chemie) was de gegadigde voor nr. 31. Het is interessant dat uit het bewaard gebleven bestek voor nr. 31 kan worden opgemaakt dat er een soort 'vernieuwbouw' werd uitgevoerd—er bleven gedeelten van het oude werk gespaard, of ze werden in het nieuwe werk hergebruikt. Het legde hem geen windeieren, zijn bruto winst lag bij alle hier beschreven transacties in de orde van 100%. Wymoth was een gewiekste onder-nemer. •

Franciscus de le Boë Sylvius en echtgenote,
(Frans van Mieris 1635 – 1681, afbeelding Internet)

(Bewoners)initiatief

H. LODEWIJKKERK AAN HET STEENSCHUUR

door Olga van Hattum

Het bestuur van de H. Lodewijkkerk aan het Steenschuur wil de kerk meer in de belangstelling brengen van de Leidenaren. Dit elegante kerkje heeft een bijzondere geschiedenis en een prachtig classicistisch interieur. In mei 2015 organiseert het bestuur daarom een open dag voor de wijkbewoners, waarin dat wordt getoond. Bewoners krijgen de gelegenheid om de kerktoren te beklimmen en te genieten van het prachtige uitzicht. Met wat geluk kunnen wijkbewoners hun huis dan van bovenaf bekijken. De geschiedenis van de kerk gaat terug tot de 15de eeuw toen op deze plaats een kapel werd gesticht voor het St. Jacobsgasthuis. In de 16de eeuw was de kapel in gebruik als 'saaihal', een hal waar het Leidse laken werd gekeurd. De kerk is als enige in Nederland toegewijd aan de Heilige Lodewijk, de Franse koning Louis IX (1214 – 1270), vader van Philips de Stoute, een verwoed kruisvaarder en staathervormer uit het huis Capet. Hij werd in 1297 door paus Bonifatius VIII heilig verklaard. Meer over de kerk zal te vinden zijn in de *Hart van de Stadkrant van april 2015*. Zie ook www.lodewijkparochie.nl •

De H. Lodewijkkerk aan het Steenschuur (foto Parochie H. Lodewijkkerk)

MAATWERK
Zoekt u een betrouwbare aannemer?
MaatWerk = kennis & vakmanschap
vrijblijvende offerte? | Bel Menno de Jong 06-29 50 25 70
Rapenburg 32 | 071-5891157 | www.maatwerk-leiden.nl

Ondernemen

NURETDIN KARAARDIC – DE NIEUWE SCHAAR
door Carla van der Poel

Het lijkt een oosters sprookje: er was eens een Turkse jongeman die in militaire dienst moest. Na zeven maanden keerde hij terug voor verlof en bleek zijn vriendin er met een ander vandoor te zijn. Hij maakte zijn diensttijd af en besloot het platteland van Oost-Turkije te verlaten en naar het buitenland te gaan. Maar waarheen? Naar Duitsland, waar hij een neef had? Naar Nederland, waar hij een oom kende? Het werd Nederland want hij was een PSV-fan. Dat kwam zo: PSV voetbalde in 1987 in Eindhoven tegen Galatasaray, de club uit Istanboel. Tijdens de rust was het 0-0; in de 89ste minuut werd het derde doelpunt gescoord. Een topclub!

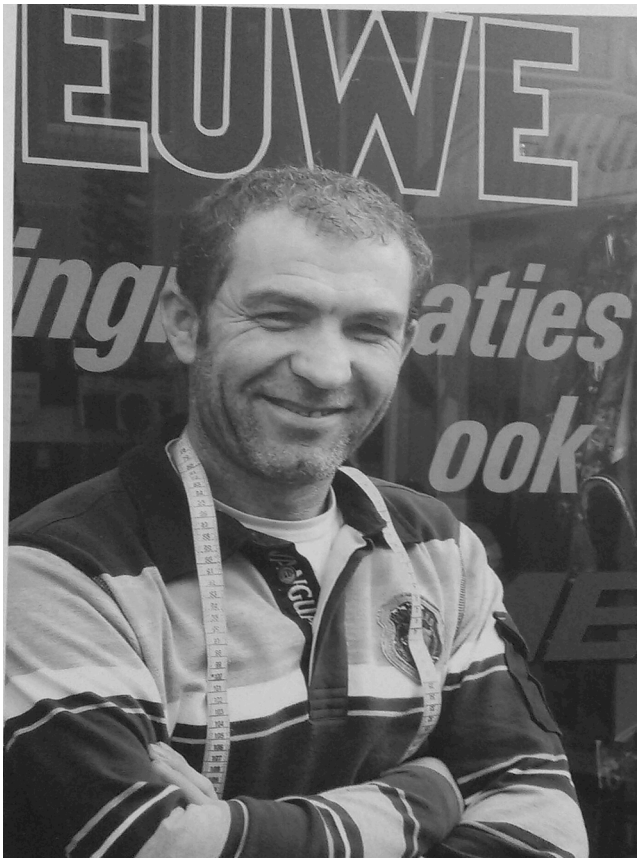

Nuretdin Karaardic (foto Carla van der Poel)

Van Den Haag naar Leiden
Goed, hij vertrok naar Den Haag en ondersteunde daar zijn oom in het kleermakersvak dat hij overigens al in Turkije van een oude man had geleerd. Nuretdin Karaardic, want zo heette hij, verhuisde naar Leiden en trof een aantrekkelijke jonge Turkse buurvrouw met wie hij inmiddels twee kinderen heeft.

Megaklantvriendelijk
Hij runt nu de succesvolle kleermakerij 'De Nieuwe Schaar' op nummer 112, een van de best beklante winkels van de Breestraat. Voor dag en dauw is hij al in zijn winkel te vinden. Dan knipt hij bij voorkeur de lappen stof voor gordijnen die hij op de winkelvloer kan uitspreiden zonder gestoord te worden. Als je op zondag langsfietst, is er altijd activiteit in de zaak en voor het interview moet ik na zessen komen, want dan is er eindelijk rust. Maar toch zwaait de winkeldeur open: "Fijn, meneer dat ik na sluitingstijd mocht langskomen!"
"Ik heb morgen een sollicitatie bij een advocatenkantoor", vertelt hij me, "dus ik moet wel mijn goede colbertje en mijn beste overhemd hebben."
Op mijn verzoek hoe deze advocaat-in-spe zijn kleermaker zou typeren, zegt hij zonder lang na te denken: "megaklantvriendelijk".

Een dag niet gelachen…
Als ik Nuretdin vraag wat er wel en niet leuk is aan zijn vak, begint hij te lachen. 'Als je doet wat je leuk vindt, is het geen werken. Ik geniet van mensen en heb veel studenten als klant; eigenlijk zijn er nooit vervelende situaties en geen enkele dag is hetzelfde.' Samen met zijn medewerkers heeft hij het naar zijn zin; er hangt een goede sfeer in zijn bedrijf. 'Een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd', is een uitdrukking die ook in het Turks opgeld doet. Hij krijgt zelden of nooit klachten, of het moet iets kleins zijn: een vergeten knoop of een torntje (een losgeraakte draad), door hem of een van zijn collega's over het hoofd gezien. Het mag geen naam hebben.

Druk
Naar zijn zeggen brengen alle grote kledingzaken in Leiden bij de 'Nieuwe Schaar' hun verkochte kleding om die te laten vermaken. Altijd druk. Veel aanloop. Kom daar eens om in deze tijd! Dan belt zijn vrouw: Of hij al thuis komt? Hij moet verhaaltjes vertellen aan zijn kinderen, over spannende voetbalwedstrijden, over het Turkse platteland, over wat dan ook. Aan verhalen heeft deze onderhouden de man nooit gebrek. "Nee, ik moet nog op de man van de stomerij wachten! Ik kom zo." •

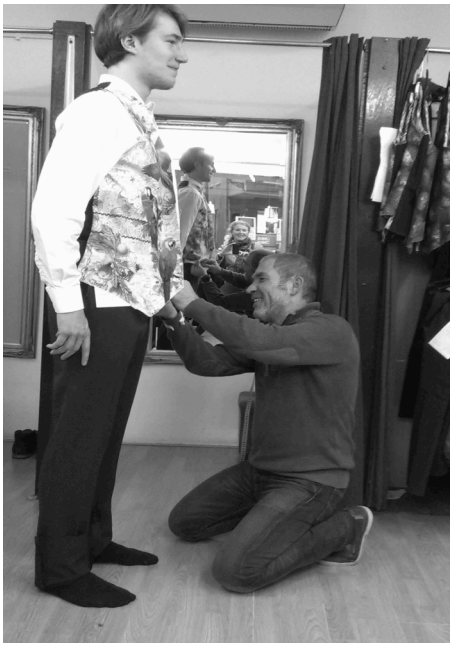
Nuretdin Karaardic aan het werk (foto Carla van der Poel)

(Oud)bewoners vertellen

HET BONAVENTURA-LYCEUM

door Peter van Zonneveld

Was het een strenge school?

Er golden strakke regels. Zo moest je van de paters bijvoorbeeld twee keer per week naar de schoolmis. Daar hadden we niet altijd zin in. Dan zei je bijvoorbeeld tegen pater Prefect dat je je verslapen had, dat de brug open was of zoiets. Mijn oplossing was meestal: 'Ik ben in mijn eigen parochie geweest, pater.' Hij luisterde dan met gebogen hoofd en getuite lippen (als de aars van een groot zoogdier, zou Jan Wolkers zeggen) en knikte dan dat het goed was. Maar vaak ook ontkwam je er niet aan. Ik geloof niet dat de vele uren die ik daar heb doorgebracht, veel hebben bijgedragen tot mijn godsvrucht. Een paar jaar na het eindexamen zijn we nog eens op een avond in die kapel terug geweest met Theo Joosten. Deze geliefde leraar Nederlands woonde vlakbij de school, en had de sleutel. In de kapel nam hij plaats achter het orgel. Hij begon met plechtige Gregoriaanse kerkmuziek, maar allengs werd het frivoler, en het eindige in een potpourri van woeste rock and roll. We hebben dat als zeer bevrijdend ervaren.

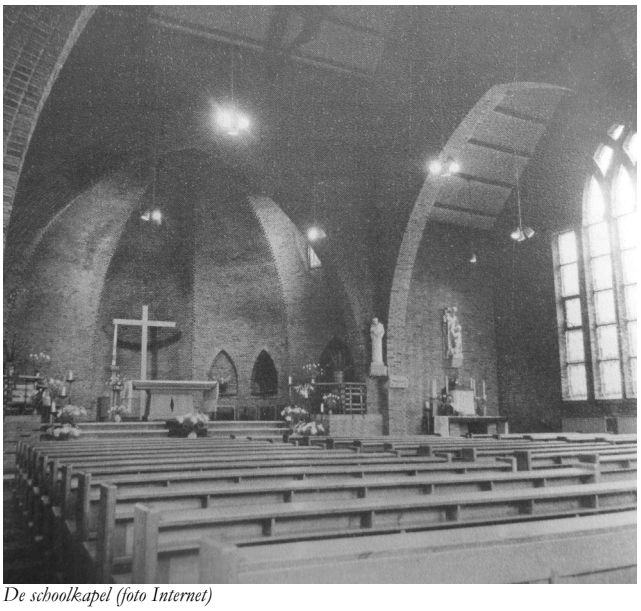

De schoolkapel (foto Internet)

Welke straffen werden er uitgedeeld?

Wie straf kreeg, moest meestal vele malen het schoolreglement overschrijven. Sommige leraren waren creatiever. Ik herinner mij de kleurrijke Close, van natuurkunde, die een lastpak de volgende regels opgaf: 'Ik weet zelf niet wat voor een merkwaardig sujet dat ik ben, zeg niet dat ik het niet ben, beweer niet dat ik het wèl ben, maar àls ik het ben, zal ik hier iets aan veranderen.' En dat honderd keer.

De vervelendste straf was het prullenrapen. Dan moest je onder schooltijd, ten aanschouwen van alle klassen, het schoolplein van ongerechtigheden ontdoen. Het was bedoeld als een ultieme vernedering. Toen mij die eer een keer te beurt viel, heb ik me daar niet bij neergelegd. Maar wat kon je doen? Met de ijzeren prullenmand schreed ik als een balletdanser over het plein, ontwaarde dan een prul, trippelde er heen, boog me diep en nam hem tussen duim en wijsvinger, om hem met een sierlijke boog in de mand te doen belanden. Deze choreografie baarde enig opzien. Vanuit vele klassen keek men geboeid toe, heb ik nadien begrepen. Dat was nou ook weer niet de bedoeling. Het zou best eens kunnen dat die straf daarna is afgeschaft.

Prullenrapen, het kon erger

Zeker. In de ergste gevallen werd je een tijdje van school gestuurd. Dat is me één keer overkomen. Het was in de winter, er lag een dik pak sneeuw. Vanaf de vierde klas mochten leerlingen in de pauze van het schoolplein af. De jongeren dienden in de grote kantine de lunch te gebruiken en moesten daarna binnen het hek blijven. Ik sloop soms met de oudere jongens mee om in de Mariënpoelstraat een gevulde koek te gaan halen bij Pikkemaar. Die man in zijn bestelbusje werd zo genoemd omdat hij na betaling steevast heel snel zei: 'Pik hem maar'. Zo ook op die winterse dag. Achter de ruggen van de ouderejaars glipte ik het schoolplein weer op. Op het stoepje voor een der ingangen stond pater Prefect de boel in de gaten te houden. De sneeuw was onweerstaanbaar. Ik gooide hem een ijsbal in zijn nek, die vervolgens naar beneden gleed en langzaam in zijn winterpij verdween. Het vervelende was, dat hij gezien had wie het deed. En toen waren de rapen gaar.

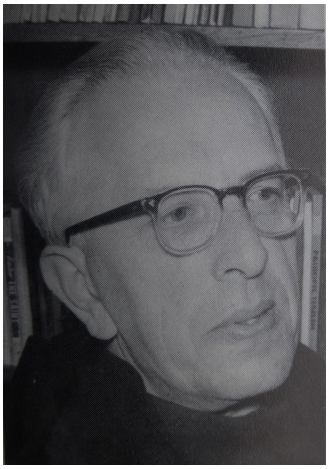

Pater Prefect (A.L. Gelauff) (foto Internet)

Het bleek dat hij in de grote kantine het werpen van sneeuwballen uitdrukkelijk verboden had. Hij was woedend en stuurde mij voor drie weken van school. Ik meldde mij bij de conrector, de heer Hendriksen. Dat was de beroerdste niet. Mijn verweer hield in, dat ik niets had gehoord omdat ik helemaal niet in de grote kantine was geweest, maar buiten op straat. Dat mocht weliswaar niet, maar voor dat vergrijp werd je immers niet drie weken van school gestuurd. Hij toonde begrip voor deze toch ietwat jezuïtische redenering, zond mij heen, en stond mij toe de volgende dag weer op school te verschijnen. Hij zou het wel met de Prefect in orde maken.

Was je een lastige leerling?
Nou, dat viel wel mee. Ik heb één keer iets gedaan wat nogal opzien baarde. Het was op de avond voor het einde van de Paasvakantie, in 1964. Ik was toen vijftien. Samen met mijn vriend Hein Wiegmans fietste ik in het donker naar de Mariënpoelstraat om een doodskopvlag op de school te planten. We gingen naar de achterkant. Hein bleef op de uitkijk staan, ik klom langs de regenpijp naar het dak, met de vlag aan een stok in de hand. Hoe ik dat voor elkaar kreeg, weet ik niet meer. Vervolgens ging ik naar de hoge schoorsteenpijp op de grote kantine, klom via die uitstekende nietjes omhoog, en bevestigde mijn vlag daar helemaal boven, aan de top. Groot was mijn voldoening, toen ik de volgende morgen de straat van de school in fietste, en daar mijn piratenvlag in volle glorie hoog in de wind zag wapperen. Ze zijn er nooit achter gekomen wie dat gedaan had. Het heeft drie dagen geduurd voordat de amanuensis hem er af durfde te halen.

Wat bezielde je?
Ik weet het niet. Het was natuurlijk een merkwaardige onderneming, en niet zonder gevaar. Dat zou ik nu niet meer durven. Wat mij de grootste voldoening schonk, was het besef, het R.K. Lyceum St. Bonaventura te Leiden voor die paar dagen te hebben omgetoverd in één groot piratenschip.•

Historie

PENSVERKOOPSTERS EN SPEKWYVEN

door Peter Nederpel

De Leidse Penshal
Een rondgang door Leiden voert meestal langs de poort van de oude Penshal aan de Breestraat, tussen nr. 101 en 103, en de Schaapspoort op de Langebrug, tussen nr. 22 en 24. Het zijn twee zichtbare overblijfselen van de oude Penshal, een gedeeltelijk overdekte markt die hier van de 15e tot de 19e eeuw was. Er bestaan helaas geen foto's van, de Leidse fotograaf J. Goedeljee begon pas 10 jaar na de sluiting met zijn foto's van de stad. We moeten het dus doen met beschrijvingen, kaarten en gravures; ze zijn te vinden in de Beeldbank van Erfgoed Leiden e.o.: www.erfgoedleiden.nl .

De Penshal rond 1787, tekening van Jac. Timmermans (Collectie HVOL).

Tot 1853
Het middeleeuwse Leiden, tussen Rijn en Rapenburg, was niet heel dichtbevolkt en had nog geen aaneengesloten rijen huizen. Het bewoonde gebied lag grotendeels tussen de Voldergracht (nu Langebrug) en de Rijn. Het was opgedeeld in vier delen, vernoemd naar de voornaamste gebouwen: Gasthuis (Sint-Catharinagasthuis), Vleeshuis, Wanthuis (lakenhandel) en Wolhuis (volders). Deze vier delen kwamen samen op de Blauwe Steen, nog steeds te vinden op de Breestraat tussen Maarsmansteeg en Pieterskerk-Choorsteeg. Het stedelijk vleeshuis stond tot 1415 tussen de Pieterskerk-Choorsteeg en de Diefsteeg. Vanwege de zorgen van het gemeentebestuur over hygiëne en de stijging van sterfte in de stad werd de slacht en verwerking van vlees verplaatst naar het Stadhuis, toen nog Raadhuis geheten. In de vleeshal van het Stadhuis werd alleen eersteklas vlees verhandeld, en geen ingewanden, varkens- of paardenvlees. Dat

gebeurde op een openluchtmarkt aan de overzijde van het Stadhuis, onder toezicht van de stadskeurmeesters. Deze plek heette eerst gewoon de Pensmarkt. De benaming Penshal ontstond toen het stadbestuur de stallen deels liet overkappen met luifels. De ruimte is nooit volledig overkapt geweest.

Pensverkoopsters, beulings- en spekwyven

De Penshal werd verhuurd in zestien stallen, overdekt met luifels op pilaren. Aan de westzijde (Pieterskerk-Choorsteeg) met stenen pilaren en aan de oostzijde met houten. Verhuren wordt al genoemd in 1585 bij een bespreking van 'huur' van de stallen voor het plaatsen van de stenen banken en overkapping. De uitbaters zijn zonder uitzondering vrouwen. In 1599 worden er zestien beulingswyven (ingewanden, darmen, worst) genoemd. In 1729 zijn er twaalf pensverkoopsters en vier spekwijven. Op een kaart van 1581 van Lodovico Guicciardini is een open ruimte te zien tussen de huizen aan de korte Kerksteeg (Pieterskerk-Choorsteeg) en de woonhuizen tegenover het Stadhuis. In 1583 meet landmeter Van Dulmenhorst dezelfde plek op en komt op een breedte van rond de 16½ meter. Langs de steeg staat een lang gebouw met een diepte van zo'n 7.4 meter. De markt beslaat de gehele lengte van dit gebouw. Al met al een fors terrein zo midden in de stad.

Hekken en poorten

In de taakbeschrijving van de stadhuisbewaarder uit 1599 staat dat dagelijks de hekken geopend en gesloten moeten worden. Deze hekken zijn nergens op de kaarten te zien, maar het terrein was blijkbaar al afgesloten voordat de poorten er kwamen. De stadskaart van Pieter Bast uit 1600 laat voor het eerst de markt met de luifels zien. Op dezelfde kaart is op de hoek Kerksteeg/Voldersgracht in eerste instantie nog geen hoekpand en is de achterzijde van de penshal via een open strook bereikbaar.

In 1607 wordt de hal afgesloten met de twee bekende stenen poorten. Over de Voldergracht ligt ondertussen een brug zodat de achteruitgang recht kan worden getrokken. Er wordt dan ook voor het eerst een pand op de hoek gebouwd waar nu Pieterskerk-Choorsteeg 10 is. Begin 17e eeuw wordt de Voldersgracht steeds meer overbrugd, omdat het gebied rond de Pieterskerk dichter bewoond raakt en men vaker aan de overkant moet zijn. Na de stadsuitbreiding in het noorden van 1611 zijn de volders (gedwongen) verhuisd en werd de naam Langebrug gewoon. Het water wordt op kaarten niet meer afgebeeld.

De Penshal op een prent van J. Blaeu uit 1649 (Collectie Beeldbank Erfgoed Leiden e.o.)

De Voldersgracht groeide al snel vol en ook de open ruimte aan de uiteinden van de penshal worden verkaveld. Aan beide kanten passen er twee huizen in. Die worden over de poorten heen gebouwd waardoor er achter de poorten een onderdoorgang nodig is. Als eerste zijn de huizen aan de Langebrug gebouwd, kort daarna zijn de huizen aan de Breestraatkant op een kaart uit 1675 te zien.

Aan de Pieterserk-Choosteeg wordt vanaf halverwege de 17e eeuw het lange gebouw dat op de kaart van Blaeu nog te zien is langzaam vervangen door losse huizen. De huizen aan de Kerksteeg grenzen nu dus met hun achterzijde aan de Penshal en sommige bewoners combineren dit dus ook met marktactiviteiten. Dit blijft tot 1853 een gewoonte. In 1840 stond bijvoorbeeld een huis met poeliersbedrijf te koop in wat nu Pieterskerk-Choorsteeg 4 is. Het bedrijf bestond toen al 40 jaar en had aan de achterzijde een uitgang naar de Penshal, waar dus gelijk ook markt kon worden bedreven. Het werd gekocht door C. van der Waard die als 'vleeschhouwer' tegenover dit huis woonde.

Het doek valt

De bouwkundige veranderingen na de sluiting in 1853 hebben in rap tempo een einde gemaakt aan de laatste resten van wat ruim 400 jaar lang de enige legale plek was waar de gewone burger een stukje betaalbaar vlees kon kopen. De sluiting van de Penshal viel samen met het besluit om vleeswinkels toe te laten. Vanwege het gebrek aan capaciteit werd slachten toen ook weer op

locatie toegestaan, maar dit ging al snel grondig mis omdat het keuren niet goed uitgevoerd kon worden. In 1903 is daarom het slachthuis aan de Pasteurstraat gebouwd, om het slachten weer te kunnen reguleren.
De verkoopsters uit de Penshal waren natuurlijk niet te spreken over de sluiting en hebben nog lang geprobeerd via verzoeken aan de Raad de Penshal weer open te krijgen. In 1953 dienden S. Vermey en SI. van Leeuwen zo'n verzoek in, en zelfs eenmaal de gezamenlijke pensvrouwen. In 1954 waren er opnieuw verzoeken, onder meer van de weduwe Lut en M.C. van Leeuwen. Al deze verzoeken werden afgewezen.
Na deze protesten kwamen er al snel verzoeken binnen om de kavels rondom de Penshal te mogen uitbreiden met een deel van de grond van de Penshal. In april 1854 nemen burgemeester en wethouders deze in behandeling. Pas in augustus 1955 komt er een positief rapport en worden de adressen van de 'aangelanden' geïnventariseerd. In oktober 1855 wordt besloten om de inventaris (hout en lood) op de stadstimmerwerf onderhands te verkopen, de grond van de voormalige Penshal komt hierdoor vrij.

Na de sloop

Na het slopen van de inventaris leggen de omwonenden los van elkaar een verzoek bij de gemeente neer om de grond achter hun huizen te mogen overnemen. Het is tot dan nog in bezit van de gemeente. Voorwaarde voor alle verkopen was dat de nieuwe eigenaar het stukje grond met een hek van tenminste een meter hoog zou afbakenen. Een tijd lang bleef het ook hierbij maar na verloop van tijd werden alle stukjes grond bebouwd.
Opvallend is dat de aangevraagde kavels alleen gebruikt worden voor schuren en loodsen en niet voor uitbreiding van woonruime. Ook nu nog is alleen de uitbreiding van Breestraat 103 de grootste verandering ten opzichte van de oude Penshal. Alle overige aanbouwen beperken zich tot lage uitbereidingen. Hiertussen loopt nog een smalle gang op de plek waar vroeger de klanten liepen, een aardige realisatie voor de omwonenden die van deze achteruitgang gebruikmaken.•

EET- DRINK- EN KUNSTLOKAAL
ANY TIME IS COFFEE TIME
VOORAF EN TOE.NL
071 5126633 / www.voorafentoe.nl

CLARIET BOEYE

In gesprek met...

STUDENTENBEHEERDER JORIS DEMMERS

Overlast

'En wíj hebben last van ú!' roept de student verontwaardigd als ik klaag over harde bonkende muziek. Student beklaagt zich over bewoner, het kan verkeren. Ik kan het me voorstellen. Kom je thuis, na een zware dag werk om als arme student wat bij te verdienen, NB op een mooie zomerse zaterdag, dan wil je wel even chillen. Je gooit lekker de ramen open, zet de muziek hard aan en dan komt na een half uur die oude trut weer klagen. Tja, en bij wie kan ìk terecht? Want ook 's avonds zijn er ineens spontaan luidruchtige feestjes. Ik ga naar studentenhuiseigenaar DUWO. Daar werkt al meer dan 20 jaar Annemarie Vink als contactpersoon onder andere voor problemen met studenten. Of ik al gesproken heb met de studentenbeheerder? Nee, ik had me ook niet gerealiseerd dat er een was. Ik bel hem op en hij sust de zaak op een plezierige manier.

Selfie van Joris Demmers

Joris Demmers

Studentenbeheerder, het wekt mijn nieuwsgierigheid. Hoe word je het en wat moet je dan precies doen? Ik maak een afspraak met studentenbeheerder Joris Demmers, zesdejaars, actief lid van Augustinus. Behalve lid van een cordiaal (jaarclub) is hij ook lid van het dispuut Carpe Noctem. Hij doet twee studies: hij heeft een bachelor behaald in filosofie en hoopt over twee jaar af te studeren in biofarmaceutische wetenschappen (BFW). De filosofie laat hij verder voor wat het is: het kost ca. € 15.000 als je in twee richtingen wil afstuderen. Ik ben onder de indruk, slimme jongen. Hij vertelt, dat hij nu al een jaar of drie, vier studentenbeheerder is in een huis met 21 bewoners. De keuze voor een beheerder wordt binnenshuis geregeld op een bewonersvergadering. Niemand anders had er zin in en zo werd Joris het. Daarop volgde een kennismakingsgesprek met studentenhuisvesting DUWO, eigenaar van het huis. Studentenbeheerders krijgen een kleine vergoeding voor hun inspanningen, ongeveer € 30,- per maand.

DUWO

DUWO heeft het vroegere SLS Wonen opgeslokt. Het is nu een grote organisatie geworden, wat niet altijd een verbetering betekent voor de communicatie. Alles gaat per mail, via een centrale in Delft. Soms krijgt iemand pas na een week een antwoord. Gangbare Leidse begrippen zijn onbegrijpelijk voor medewerkers in Delft, zoals doorverhuizen. Dat houdt in dat een student in hetzelfde huis van één kamer naar een andere verhuist. Dat snappen ze daar niet. En wat in Delft werkt, hoeft niet te werken in Leiden. In Delft wonen studenten vaak in zulke grote studentenflats, dat ze een beetje langs
elkaar heen leven, terwijl Leidse studenten vooral in kleinere oude huizen wonen, elkaar goed kennen en praktisch dagelijks met elkaar eten. Gelukkig heeft DUWO een kantoor op het Rapenburg, daar kan Joris gewoon binnenlopen. Eén maal per jaar organiseert DUWO een evaluatiebijeenkomst voor alle studentenbeheerders, in verschillende shifts van ongeveer vijftien mensen.

Veiligheid

De eerste taak die Joris noemt is zorgen voor (brand-) veiligheid. De gangen moeten leeg zijn: geen fietsen, niet meer dan één of hooguit twee jassen aan de kapstok, geen dozen, geen losse rommel in hoekjes. Dat is om bij brand nieuwe brandhaarden te voorkomen en om de vluchtroutes open te houden. Hij heeft met andere studentenbeheerders een cursus gedaan bij de brandweer. Daar hebben ze geoefend met brandblussers. Ook moesten ze geblinddoekt door een ruimte rennen, je ziet tenslotte ook niets als een kamer vol rook staat. Vandaar dat die gangen leeg moeten zijn, je moet er niet aan denken te struikelen over een bierkratje. Eén maal per jaar vindt er een controle plaats door de brandweer, andermaal komt er iemand van brandpreventie van DUWO.

Op kamers in Leiden (foto website DUWO)

Klusjes en schoonmaken

Joris gaat ook over de leefbaarheid. Dat betekent hygiëne. Er is een rooster met schoonmaaktaken. Twee maal per week wordt de keuken schoongemaakt. Eén maal per week moeten glas en papier worden weggebracht. Als de keuken een puinhoop is en iemand de afwas niet heeft gedaan krijgt hij, of zij, een geldboete. Jammer genoeg is er geen afwasmachine. Eén maal per jaar wordt er in een weekend een grote schoonmaak gehouden. Daar doet iedereen aan mee. Dan wordt alles, zelfs het gasfornuis, van zijn plaats geschoven. Al het aangekoekte vet achter het fornuis en van de tegels wordt weggeschrobd. Er zijn in huis vier wc's en drie douches. Is dat niet weinig, ontstaan er geen files? Nee, dat levert nooit problemen op, want iedereen staat op verschillende tijden op. Douches, wc's en gangen worden wekelijks door een schoonmaker geschrobd en gedweild. Iedereen is zelf verantwoordelijk voor zijn eigen kamer. Die zien er dan ook heel verschillend uit, bij de een is het een grote troep, de ander houdt het netjes bij.

Als er een lamp kapot is, kan er bij Joris een nieuwe worden gehaald. Hij heeft een voorraadje op zijn kamer. Dat betalen de studenten zelf. Voor de TL-buizen op de gangen is DUWO verantwoordelijk.

Samen koken en eten

Dinsdagavond is de vaste huisavond. Soms zitten er wel 18 bewoners tegelijk aan tafel in de gemeenschappelijke keuken. Via email kan je je inschrijven voor een taak: boodschappen doen of koken. Jaarlijks is er ook een kerstdiner, in maart of april. Ja, dat is merkwaardig, beaamt Joris. Gezellig samen eten, daar hoort ook muziek bij. Daar had ik dan soms wel last van, maar de

laatste tijd is het veel rustiger. De geluidsboxen zijn of kapot of weggehaald, vertelt Joris. En spontane feestjes worden ook niet meer in de keuken gevierd, maar in een kamer aan de andere kant van het huis. Zo hebben de studenten minder last van mij. Er wordt ook Sinterklaas gevierd, gewoon rond 5 december. Vooral de gedichten zijn belangrijk, kan je je grieven lekker in rijm kwijt.

Studie

Het beheer van het huis is natuurlijk niet het belangrijkste wat Joris doet. Dat is zijn studie. Wat houdt de studie biofarmaceutische wetenschappen eigenlijk in? Het gaat om onderzoek van nieuwe geneesmiddelen. Die worden vaak uitgetest op kleine dieren zoals muizen. Op school (gymnasium B) vond hij biologie al het interessantste vak. Joris kijkt wat er in cellen van zieke muizen gebeurt. Het is een studie die vooral opleidt tot onderzoeker. Ook hij hoopt na zijn studie een baan in onderzoek te vinden, b.v. in het BioSciencepark. Hij vertelt dat 80% van de afgestudeerden in BFW promoveert. Hij is net met zijn masters begonnen en binnenkort gaat hij stage lopen. Hij vertelt dat hij dan eigenlijk wel wil verhuizen naar een kleiner huis. Waarom? Dan zal hij dagelijks van 9-5 gaan werken voor een periode van negen maanden, en ja, dan wordt zijn dagritme zò anders dan dat van de andere studenten.... Aan de andere kant, het is ook gezellig dat er altijd wel iemand is bij wie je binnen kan vallen na een lange werkdag. Hij ziet wel hoe het loopt.•

Dieren in de wijk

DE BLAUWE REIGER

door Jacques van Alphen

I

Op een zomermorgen om 5 uur zag ik de reiger staan op het schuurtje van de buren. Gespannen, de kop omlaag staarde het beest in het vijvertje van de buren. Na enkele minuten daalde hij af naar de vijverrand en met een welgemikte uithaal van zijn snavel werd een goudvis buitgemaakt, terwijl de nietsvermoedende buren rustig sliepen.

II

Een andere zomerdag, de zilvermeeuwen die op het dak broeden hebben kleine dons-kuikens. Meestal houden ze zich kalm, maar nu zijn ze erg opgewonden. Er staat een reiger op het dak, roerloos alsof het beest is opgezet, zonder te reageren op de woeste duikvluchten van de meeuwen. Na een poosje worden de meeuwen rustiger, alsof ze zelf ook besloten hebben dat de reiger niet leeft, maar een opgezet exemplaar is. Dan komt de reiger plotseling in actie en grijpt een piepend meeuwenkuiken, dat al spartelend in zijn keel verdwijnt.

Blauwe reiger jagend op jonge zilvermeeuwen (foto Marten van der Kamp)

III

Een rustige zaterdagochtend. Iemand heeft stukjes brood in de singel gegooid, maar er zijn geen meeuwen of eenden op afgekomen om het op te eten. Wel zijn er vissen naar de oppervlakte gekomen die onder water kleine stukjes van het brood afhappen. Er vliegt een reiger over de singel. Als hij de plek met brood passeert maakt hij een scherpe bocht en landt aan de singelrand, precies waar het brood ligt, en stapt dan behoedzaam het water in. Iets later heeft hij een spartelend voorntje te pakken, dat snel wordt doorgeslikt, waarna de reiger zich concentreert op de volgende vangst. Dat is vissen met aas.

IV

Een drukke middag, met veel verkeer over de Witte Singel. Ter hoogte van de Koepoortbrug zit een hengelaar aan de waterkant en tuurt mistroostig naar zijn dobber. Vijf meter naast hem staat een majestueuze blauwe reiger die gespannen naar de visser kijkt. Dan heeft de visser beet en trekt een zilverglanzend voorntje uit het water. De reiger komt snel dichterbij. De visser haalt zijn buit van de haak en gooit die meteen in de richting van de reiger. Die vangt de vis terwijl die nog in de lucht is, slikt hem door en gaat dan weer naar zijn oude plekje om de visser in de gaten te houden, die intussen zijn vistuig weer heeft uitgeworpen.

Street-wise

Vier voorbeelden van aanpassing aan het stadsleven van een opportunistische moerasvogel. En dan zijn de Leidse reigers nog niet zo street-wise als de Amsterdamse, die snackbars en viskramen frequenteren om aan voedsel te komen, en complete vetbollen verzwelgen die eigenlijk waren bedoeld voor de mezen. Ik heb wel Leidse reigers gezien die samen met de zilvermeeuwen een open gepikte vuilniszak aan het plunderen waren.

Achterdochtige moerasvogels

De blauwe reiger, die nu de status heeft van beschermde vogel werd lange tijd door de mens vervolgd, omdat hij,

ten onrechte, geacht werd de visstand te verminderen. De jacht maakte de blauwe reiger een schuwe vogel die altijd probeerde om buiten schot te blijven door zijn afstand tot iedere mens zo groot mogelijk te houden. Nu is de blauwe reiger, hoewel nog steeds achterdochtig, toch een stadsvogel geworden. De blauwe reiger broedt in kolonies en de dichtstbijzijnde is in Park Cronesteijn.

Blauwe reiger en hengelaar bij de Koepoortbrug (foto Jacques van Alphen)

Slechte manieren

Onder elkaar zijn blauwe reigers een ruw volkje met weinig prettige manieren. De oudere jongen in een nest mogen graag hun jongere broertje of zusje doden en verorberen, als de ouders niet snel genoeg met voldoende voedsel naar het nest komen. Soms komen de al grotere jongen uit een naburig nest het eten van de jongere vogels opeisen. Ook volwassen blauwe reigers pakken graag het voedsel af van soortgenoten, vooral wanneer dit jongere of zwakkere vogels betreft. Mannetjes reigers doen er goed aan om hun partners in de gaten te houden: de buurman komt anders graag paren met zijn partner.

Voedselkeuze

Hoewel blauwe reigers koloniebroeders zijn en 's winters vaak samen met andere reigers slapen, zijn ze weinig sociaal als ze voedsel zoeken. Potentiële concurrenten worden weggejaagd en achtervolgd en met rauwe kreten uitgescholden. Ook buiten de stad zijn blauwe reigers opportunistisch als het om voedsel gaat, in jaren met veel veldmuizen kun je ze op pas gemaaide akkers bezig zien met vangen van muizen. In de polders rondom de stad kun je ook blauwe reigers zien die mollen proberen te vangen in het weiland, vaak met succes, al gaat het doorslikken van een mol niet vanzelf.

Blijvers en Trekkers

Blauwe reigers verschillen in trekgedrag. Er zijn reigers die 's winters naar de Britse eilanden verhuizen, er zijn blauwe reigers die ten zuiden van de Sahel in Afrika overwinteren, maar het merendeel van de reigers blijft gewoon in Nederland. In zachte winters gaat dat goed, maar in een strenge winter verhongeren veel van die thuisblijvers. Je ziet vaak op het ijs staan, met ingetrokken nek, zo min mogelijk bewegend om energie te sparen. Bijvoeren met visafval kan voorkomen dat ze van de honger sterven. Een voordeel van het overwinteren in Nederland is dat ze al vroeg een plekje in de broedkolonie kunnen bezetten. Na een zachte winter beginnen de stadsreigers vaak al eind januari met het repareren van hun nesten, hun soortgenoten in het buitengebied beginnen vaak iets later.•

Ingezonden

Goedkope rijbewijskeuring voor senioren

Senioren die voor verlenging van hun rijbewijs moeten worden gekeurd, kunnen tegen een geringe vergoeding maandelijks terecht bij de keuringsarts van Thuiszorg AcitVite, Burggravenlaan 250 in Leiden. Een afspraak kan uitsluitend via het landelijke afsprakenbureau gemaakt worden: 085 - 48 83 616. Daar kunt u ook terecht met vragen. Een datum reserveren via de website kan ook: **www.rijbewijskeuringsarts.nl.**

De leeftijd waarop een senior met rijbewijs B voor het eerst gekeurd moet worden is 75 jaar. Voor chauffeurs met rijbewijs C/D/E is het anders. Tarieven, incl. BTW: 75+ B/E € 35,00, medisch € 35,00, C/D/E en Taxipas € 55,00. Leden van ouderenbonden of thuiszorgorganisaties krijgen € 5,00 korting.

Voor u naar de keuring gaat moet u een zogeheten Eigen Verklaring met Geneeskundig Verslag aanschaffen. De gemeente Leiden verstrekt deze niet meer. U kunt het formulier downloaden via internet op mijn.cbr.nl (inloggen met DigiD). De verwerking en beoordeling van de Eigen Verklaring door het CBR kan 3 maanden duren. We adviseren u om minstens 4 maanden voor het verlopen van uw rijbewijs een afspraak te maken voor een keuring. •

Ondernemen

VRIJWILLIGERSWERK – GEKNIPT IN BRAZILIË
door Carla van der Poel

Het begon met een mailing van Wella Professionals, de huisleverancier van producten aan kapsalon Sjenkels. Er was een mogelijkheid om een aantal weken onderwijs te geven aan minderbedeelde jongeren in Brazilië. Sinds 2011 organiseert Wella, in samenwerking met Unicef, het project Making Waves en dit sprak onderneemster Rose Kelder van Sjenkels aan de Breestraat, direct aan. "We zijn een succesvolle onderneming, dus ik kan wel even gemist worden. Lesgeven, dat doe ik al ruim vijftien jaar, maar ik vind het vooral fijn om iets voor anderen te kunnen betekenen."
Uiteindelijk vertrokken er negen mentoren uit Europa naar Rio de Janeiro – waarvan een uit Nederland - om daar twee weken met achttien leerlingen te werken.

Dollhead
Kansarmen afkomstig uit alle delen van Brazilië mochten even hun favela laten voor wat het was en zaten voor het eerst van hun leven in een hotel. Ze kregen een goede schaar, een krultang, een föhn, een oefenkop (wat ze allemaal mochten houden – dat is immers toereikend om daarna het beroep te kunnen uitoefenen) en gingen aan de slag. Op de 'dollhead' leerden ze knippen, kleuren en modelleren. Het waren lange dagen, want eigenlijk zijn drie weken te kort om het kappersvak goed te leren. Werken is meer; men oefende ook andere vaardigheden. Doorzetten, accepteren, complimenten geven, samen lachen, het waren leerzame ontmoetingen. Niet in het minst voor de mentoren zelf.

Schrijnende gevallen
Ook al verliep de conversatie via een tolk, de relatie werd steeds hechter en wat je misschien eerst al voorvoelde, bleek echt waar te zijn. Het waren stuk voor stuk schrijnende gevallen, of het verwaarlozing was, een drugsverleden of het moederschap op extreem vroege leeftijd. Als vrijwilliger word je enorm met je neus op de feiten gedrukt. Dit bleek nog maar eens tijdens de laatste dag toen zonder enige aanleiding een jongen Rose en haar collega's min of meer dwong om in een kinderwagen te kijken. Alsof die zo uit een moddersloot kwam! Nota bene met een baby'tje erin! Wilden ze het team vrijwilligers wellicht een boodschap meegeven?

Toekomstplannen
Krijgt dit een vervolg? Rose zou op deze manier wel elk half jaar willen helpen. "Het is fijn om te doen. Het project Making Waves draait eveneens in Roemenië en ook daar zijn veel kinderen zonder toekomst. Misschien ga ik eens een project doen met een aantal kapsters van mijn team. Of, ik ga tijdens de zomervakantie met mijn hele gezin op zoek naar een mooi vrijwilligersproject. Zou in Azië kunnen zijn. Zo'n betekenisvolle ervaring wil ik graag met mijn partner en kinderen delen." •

Rose Kelder (rechts), dollhead en leerlingen (foto Rose Kelder)

Projectontwikkeling

BREESTRAAT | BOTERMARKT
door Marjolijn Pouw

Architect Frank Mulder (Architectenbureau Mulder van Tussenbroek Leiden) won met zijn collega de prijsvraag voor het ontwerp van het Rapenburghotel, maar werd bij de ontwikkeling grofweg door projectontwikkelaar Hillgate Properties gepasseerd, ondanks de voorkeur van de buurt voor zijn ontwerp. Hij laat zich niet uit het veld slaan en is intussen bezig met een ander mooi plan. Het gebeurt in samenspraak met de gemeente en een projectontwikkelaar. Ze zijn net als Frank enthousiast over de mogelijkheden van het grotendeels leegstaande, vervallen gebouwencomplex tussen Breestraat en Botermarkt. Er zitten nu nog wat zaken in, zoals de kledingwinkel Asarti, een Grieks restaurant en een stomerij, maar het grootste deel staat leeg. Vroeger was de prestigieuze kledingwinkel Zührloh erin gevestigd, zoals op de gevel aan de Breestraat nog is te zien, daarna Giraffe, en tot voor kort Zeeman.

Plannen
Als de plannen doorgaan dan komt na de grondige opknapbeurt en gedeeltelijke restauratie van het complex Albert Heijn aan de Breestraat te zitten, met Asarti, de stomerij en enkele andere winkels. Het Griekse restaurant blijft aan de Botermarkt. Boven komen 26 appartementen, waarvan een aantal bestemd is voor senioren, verder vijf nieuwe woningen. Het geheel kijkt uit op een grote, gemeenschappelijke binnentuin, die via een lift en een trappenhuis is te bereiken. Het oogt zeer aantrekkelijk op de door Frank in zijn kantoor aan de Langebrug enthousiast getoonde tekeningen.

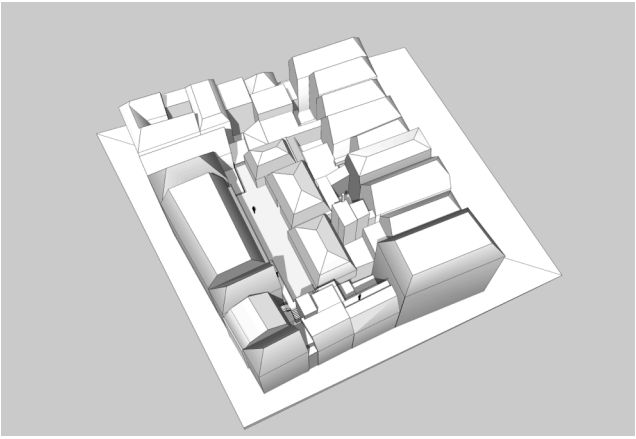

Studiemodel Breestraat | Botermarktblok (illustratie Architectenbureau Mulder van Tussenbroek)

Frank Mulder

Frank Mulder is verknoopt met de Pieterswijk: 'Ik ben geboren in Alphen aan den Rijn', vertelt hij. 'Maar mijn familie woont al heel lang in Leiden. Sinds 1793 had je in de in de Breestraat een muziekhandel, waar muziekinstrumenten en bladmuziek werden verkocht. Hij was van de dames Peltenburg. Mijn grootvader kocht deze en noemde hem 'Peltenburg vanaf 1793'. Hij ging met zijn tijd mee en verkocht naast muziekinstrumenten ook radio's en grammofoons, en later televisietoestellen. Hij had een grote collectie grammofoonplaten, waaronder klassiek, jazz, ballroom en pop. Er waren ook een politoerder en pianostemmer aan de zaak verbonden. Mijn vader had net zo'n zaak ik Alphen, maar nam de zaak in Leiden erbij toen mijn grootvader in 1957 overleed.

De reparatiewerkplaats lag achter de winkel en liep door tot aan de Langebrug. Ik heb deze ruimte, met het woonhuis erboven overgenomen en gerestaureerd, waarbij ik de oude, met kruisgewelven overhuifde ingang uit 1627, in ere heb hersteld. Een deel is verhuurd, een deel is mijn kantoor geworden. Het is een prachtig plek.

Ik woon al sinds 1970 op de Langebrug. In die jaren was men van plan om de Lammenschans door te trekken via het Kort Levendaal —dat ervoor gedempt is— het Steenschuur en de Langebrug, naar Molen de Valk. Gelukkig was Leiden er te arm voor, anders zou de Breestraatkant van de Langebrug in zijn geheel zijn gesloopt. Dat zou de Pieterswijk danig hebben aangetast.'

Breestraat | Botermarktblok

Terug naar Breestraat en Botermarkt. Frank zegt: 'Het blok is dichtgeslibd met bouwvallen. Het lekt overal als een mandje en het ziet er schrikbarend uit. Bewoonbaar is het nauwelijks. Het is een doolhof met wankele trapjes, kamers, doorgangen en onnavolgbare verbindingen, van verschillende niveaus waarboven daken waardoorheen je de blote hemel kan bekijken. Levensgevaarlijk, het voldoet in geen enkel opzicht meer aan de voorschriften.

Toen we de gemeentelijke plannen voor de binnenstad en de nota Wonen boven Winkels onder ogen kregen dachten we hier op kantoor: laten we er een nieuw Leids hof van maken op één hoog, maar dan met woningen boven de winkels, rond een mooie, gemeenschappelijke binnentuin. De projectontwikkelaar— ook de eigenaar van het blok—was meteen enthousiast, net als de gemeente. Die liet een haalbaarheidsonderzoek doen, dat aangaf dat we er appartementen in zouden kunnen maken en nog wat kleinere, nieuwe woningen, die allemaal vanuit de binnentuin zijn te bereiken.

Uitdagend

De Breestraat ligt zo'n twee meter hoger dan de Botermarkt en je moet dus de niveauverschillen naar de appartementen overbruggen. Van het complex maken ook twee gemeentelijke en een rijksmonument deel uit—het pand waar het Griekse restaurant in zit is bijvoorbeeld een rijksmonument—die moeten natuurlijk gerestaureerd worden. Verder wordt de vorm van de oude, bestaande mansardekap overgenomen in de nieuwe woningen en blijven de variatie en ongelijkvloersheid in het complex bestaan. Daarnaast komt er een mooie toegangspoort in de Mosterdsteeg. Door het hoogteverschil van Breestraat Botermarkt is het mogelijk om onder Albert Heijn een fietsenkelder te maken, waar ook bezoekers van de binnenstad hun fiets kunnen stallen.

Het is een uitdagende opgave en ongelofelijk leuk om te doen. We hopen dat we gauw kunnen starten.' We spreken af om de mensen via de Hart van de Stadkrant en onze website van de ontwikkelingen op de hoogte te houden. Wordt dus vervolgd. •

Opinie

BREESTRAAT EN BUSSEN

door Jan Pieters

Facelift met aanloop

Het onderhoud aan de Breestraat is, met de besluitvorming over de bussen, jarenlang vooruitgeschoven in afwachting van de Rijn Gouwelijn. De 'Bree' lag er wat verwaarloosd bij, maar toen in 2013 het besluit viel over de bussen kon hij deze zomer fors worden aangepakt. Niet helemaal gepland, maar Liander heeft meteen de leidingen vernieuwd die eigenlijk pas voor 2015 op de lat stonden. Dat scheelt weer openbreken. Op basis van een ontwerp

dat veel voorbereiding kostte heeft de straat in betrekkelijk korte tijd een facelift gehad. De 'blauwe stoep', de natuurstenen rand tegen de gevels aan die huizenbezitters vroeger zelf aan moesten leggen, is terug met een royaal trottoir in visgraat en een heel mooie verlichting. Het plaveisel is asfalt gebleven, omdat met het huidige aantal bussen (735 per etmaal) alleen asfalt kan verhinderen dat de panden trilschade oplopen. Natuurlijk is niet alles vlekkeloos gegaan, maar het is een grote prestatie geweest in korte tijd. En het gebeurde grondig. Het medaillon voor het stadhuis bijvoorbeeld heeft een enorme vierkante fundering gekregen, meer dan een meter onder het maaiveld, met een lengte en breedte van ongeveer anderhalf keer het medaillon zelf. Dat blijft wel even op zijn plaats liggen, ook met 735 bussen per dag. De winkels bleven open, je kon er over vlonders of platen uiteindelijk steeds bij komen.

De fundering van het medaillon (foto Jan Pieters)

Alle bussen terug?

Als ook het Gangetje en een deel van de Korevaarstraat rond eind november zijn opgeknapt komen alle bussen, die tijdelijk het traject Hooigracht-Langegracht of Witte Singel hebben gereden, weer terug. Dat zal weer even wennen zijn. Dan is het voor voetganger en fietser weer oppassen geblazen en is het 'verblijfsklimaat' op het verfraaide uiterlijk na weer terug op het oude niveau. Jammer, want winkelstraten in stadscentra doen het vooral goed als ze onthaast zijn, als mensen tijd en rust hebben om te winkelen en flaneren. Daar heeft het zin om een mooie etalage te hebben, maar 735 bussen is in een winkelstraat te veel voor een goed verblijfsklimaat. Dat gaat hopelijk veranderen. In eerste aanleg komen alle bussen terug, maar als op de Hooigracht de riolering vernieuwd is en het straatprofiel zo is aangepast dat er meer ruimte komt voor bussen, dan gaat een aantal bussen het traject Hooigracht - Langegracht rijden en wordt de Breestraat van ongeveer de helft van de bussen verlost.

Het medaillon vlak voor de voltooiing (foto Jan Pieters)

Nieuwe problemen

Het verleggen van busroutes heeft natuurlijk ook nadelen, vooral voor de bewoners van het nieuwe tracé. Niemand vindt het leuk om bussen voor zijn deur te hebben. Breestraatbewoners kunnen erover meepraten. Voor de bewoners van Hooigracht en Langegracht was het dan ook een opsteker dat de gemeenteraad duidelijk heeft gesteld dat de leefbaarheid op dat tracé niet achteruit mocht gaan. Dat kan alleen als er ook nog maatregelen genomen worden om het overige verkeer te beperken en files tegen te gaan. Dat laatste lukt al aardig. De aanpassing van de kruispunten Hooigracht | Driessenstraat, en Klokpoort | Langegracht hebben naar het zich laat aanzien de verkeersdoorstroming verbeterd. Velen vreesden dat afsluiting van de Breestraat tot verkeerschaos zou leiden, maar dat gebeurde niet. Behalve de aanpassing van de kruispunten heeft ook het mooie weer daar invloed op gehad. Dat automobilisten gewaarschuwd waren voor de afsluiting en mogelijke opstoppingen heeft ook geholpen. Het wijst erop dat ze weinig moeite hebben om vervangende routes te vinden, wat bevestigd lijkt te worden door verkeerstellingen.

Hooigracht-Langegracht

Tijdens de opknapbeurt reden bijna alle bussen het tracé Hooigracht-Langegracht. In de beoogde eindsituatie is dat ongeveer de helft. Nu de verwachte verkeerschaos bij de opknapbeurt is uitgebleven, is het onwaarschijnlijk dat deze optreedt als er in de toekomst definitief meer bussen over de Hooigracht zullen rijden. Maar lang niet alle problemen voor de bewoners zijn opgelost. De grootste nadelen zijn er misschien niet eens op de Hooigracht, maar op het stuk Langegracht – Lammermarkt. Het geschikt maken van de Langegracht voor meer bussen --er rijdt nu al een fors aantal bussen--is pijnlijk als er bomen moeten worden gekapt. De consequentie van alle plannen, waaronder ook de verplaatsing van de overstapplaats vóór het station naar de achterkant is, dat alle bussen die nu door de Stationsstraat en Steenstraat rijden, straks over de Lammermarkt, Molenwerf en Schuttersveld gaan- om via de spoortunnel achter het station uit te komen. De maatregelen om dat allemaal goed in te passen staan nog niet vast, maar je voelt de bui al hangen. Daar komt nog bij dat het nieuwe Poppodium De Nobel aan de Marktstraat en de ondergrondse parkeergaragebij de Lammermarkt extra verkeer aantrekken. Buiten de spitsuren waarschijnlijk, maar toch.

Mobiliteit

Behalve dat de helft van de bustracés verlegd wordt, zijn er ook plannen om de hele binnenstad autoluwer te maken. Het afgelopen jaar zijn met de buurgemeenten mogelijkheden bekeken om het verkeer om Leiden heen te laten rijden. Het stadsbestuur heeft zich flink ingespannen om de bevolking mét de gemeenteraadsleden bij het proces te betrekken. Voorstellen van Lab071 (Leidse agglomeratie bereikbaar) beogen om het verkeer dat niet in Leiden hoeft te zijn gebruik te laten maken van de A-4 en N-44, de Rijnlandroute en Willem de Zwijgerlaan. Een ander belangrijk voorstel is om van de binnenstad zoveel mogelijk een 30 km-zone te maken, naast andere verkeerstechnische maatregelen om snelverkeer in te

dammen. Doe je dat niet, dan loop je het risico dat het snelverkeer toch door de binnenstad komt. (Zie de nieuwe Mobiliteitsnota.) Aangenomen dat het verkeer in de binnenstad vermindert, betekenen meer bussen dus niet meer verkeershinder in de stad.

Gezondheid

Hinder en trillingen zijn al genoemd als belastende factoren, andere zijn luchtvervuiling en geluidshinder. Vooral luchtverontreiniging wekt ieders belangstelling, ook al door de poster met de tekst: 'Geen Breestraatplannen ten koste van onze gezondheid', die sommige Hooigrachtbewoners voor de ramen hingen. De deskundigen van de gemeente en de Omgevingsdienst West-Holland achten het niet waarschijnlijk dat bij verlegging van de busroutes en de uitvoering van de Lab071-voorstellen, de wettelijke normen voor luchtverontreiniging in Leiden—met name op de Hooigracht—overschreden zullen worden. Enige jaren geleden heeft er weliswaar een luchtkwaliteitsmeting plaatsgevonden, waarbij op de Hooigracht concentraties gemeten werden die wezen op een overschrijding van de norm die Leiden voor zichzelf aanhoudt, maar sedertdien is het verkeer op de Hooigracht afgenomen en zijn de auto's en de bussen schoner geworden. Als ook de files minder worden, is het nog waarschijnlijker dat de luchtkwaliteit beter wordt dan destijds is gemeten. (Files zijn notoir slecht voor de luchtkwaliteit.) Tenslotte is gebleken dat de fijnstofconcentraties in Leiden voor een heel groot deel mede bepaald worden door 'achtergrondconcentratie'. Dat is wat overwaait uit industriegebieden, snelwegen, de zee (zoutdeeltjes) en landbouw. De achtergrondconcentratie is waarschijnlijk ook gedaald, en zal verder afnemen.

Luchtkwaliteit

Is het met de luchtkwaliteit dan zo goed gesteld? Nou nee, milieukwaliteitsnormen zijn compromissen tussen economische- en gezondheidsbelangen. Een milieukwaliteit die beter is dan de gestelde norm, of aan de norm voldoet, wil niet zeggen dat er geen gezondheidschade mogelijk is. Helaas is uit onderzoek gebleken dat blootstelling aan lage concentraties van met name fijnstof--zelfs beduidend onder de norm--meer schade veroorzaakt dan aanvankelijk werd gedacht. De concentraties fijnstof moeten gewoon zo laag mogelijk zijn. De luchtkwaliteitsnorm is alleen maar een waarde waarboven de overheid verplicht is tot vergaande verbeteracties. Ondanks het feit dat de luchtkwaliteitsnorm waarschijnlijk niet overschreden gaat worden, hadden de Hooigrachtbewoners dus wel gelijk dat zij aandacht vroegen voor hun gezondheid. Maar je moet wel erkennen dat door het verleggen van de bustracés gezondheidswinst optreedt voor de Breestraatbewoners, die decennia lang gezondheidschade geleden hebben ten behoeve van het algemeen belang.

Verwachten dat de wettelijke norm niet overschreden zal worden is mooi, maar zeker weten is beter. We zijn daarom blij dat ons voorstel om vanaf 1 januari 2015 nou eens echt goed te gaan meten door de wethouder is overgenomen en aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Toekomst

Leiden groeit qua inwonertal, maar van veel gemeenten in het Groene Hart zou het inwoneraantal teruglopen. Dat geeft minder vervoersbehoefte, ook van vervoer dat van zichzelf door Leiden heen moet. Het is zaak om het vervoer van mensen die niet per se in Leiden hoeven zijn, zoveel mogelijk om Leiden heen te laten rijden en te zorgen voor goed openbaar vervoer in de binnenstad. Over een aantal jaren moet de busconcessie opnieuw worden verleend. De huidige concessie ademt op verschillende punten nog de geest van: optimaal is gelijk aan de kortste reistijd en betrouwbaarste dienstregeling. Dat laatste is erg belangrijk, maar de lengte van de reistijd is dat veel minder. Een regiobus zoals lijn 365 verliest weinig van zijn aantrekkelijkheid als de reistijd langer wordt, mits hij niet aan betrouwbaarheid inboet.

In het verleden beschouwde men de Breestraat als kortste weg tussen Lammenschans en Centraal Station de enig logische busroute. Het is de vraag of dat zo moet blijven. We zouden er goed aan doen om te bezien hoeveel doorgaande bussen er eigenlijk zijn en of het –ook tegen de achtergrond van de demografische ontwikkelingen--niet mogelijk is om bewoners van andere plaatsen even goed van dienst te zijn zonder dat zij op het Leidse Centraal Station overstappen. Je zou ook moeten bekijken welke bussen om de binnenstad heen kunnen worden geleid. Dat geeft misschien een iets langere reistijd, maar is dat zo bezwaarlijk? •

Projectontwikkeling

AALMARKTGEBIED

door Eric Ruijssenaars

Mandemakerssteeg

De Stichting Aalmarktgebied, die zich om de uitvoering van het Aalmarktproject bekommert, vroeg me op instigatie van Eva Biesheuvel, om uit te zoeken of de beroemde schrijver Frans van Mieris (de Oude) in de Mandemakerssteeg gewoond had. Het zou goede ammunitie kunnen zijn om van de steeg te redden wat er nog te redden valt, nu de gemeente de sloop van enkele panden doorzet.

Op 24 november deed de stichting in een gesprek met de wethouder een laatste poging om de panden te

behouden. Hij gaf aan dat de onderhandelingen nagenoeg zijn afgerond en dat plan voor verbetering van de steeg—en dus de sloop van enkele panden--doorgaat. De overgebleven gevels aan de westzijde blijven bewaard, met de hoofdconstructies van de oude panden. In de steeg komen winkels en boven de winkels woningen. De stichting heeft ervoor gepleit om de nieuwe steeg van de Breestraat naar de Aalmarkt, die tussen de Vrouwensteeg en de Mandemakerssteeg komt te liggen, in plaats van de Catharijnesteeg de Van Mierissteeg te noemen.

De nieuwe steeg van Breestraat naar Aalmarkt (illustratie Rijnboutt Architecten)

Frans van Mieris de Oude

De Mandemakerssteeg is een vergeten steegje in het hart van de stad, behalve dan als een cruciale verbinding voor fietsers vooral tussen de Lange Mare via het bruggetje bij de Waag, en de Breestraat en verder. In de geschiedeniswerken is er weinig over te vinden. In de laatste decennia is de steeg in verval geraakt, en kwam er een treurig gat in de bebouwing. De steeg staat met één pand op de rijksmonumentenlijst. Dit is een huis uit 1650, met aan de gevel een fraaie leeuwenkop.

De geschiedenis gaat terug tot de middeleeuwen, en hangt natuurlijk samen met het maken van manden. Alle handelswaar moest in manden worden vervoerd. Eeuwenlang vormde de steeg de begrenzing van het Catharijne Gasthuis (samen met de Breestraat, de Aalmarkt en de Vrouwensteeg). Dit complex van gebouwen van het Gasthuis huisvestte doortrekkende lieden, zieken, oude mannen, arme zwervers, weeskinderen en proveniers, en omvatte ook een brouwerij en een boerderij, en natuurlijk een kapel (nu de Waalse kerk). In 1799 kwam er na ruim 500 jaar een einde aan het Gasthuis.

In de zeventiende eeuw woonden er ook enige 'gewone' mensen in het Gasthuis, onder wie Frans van Mieris en zijn echtgenote Cniertje van der Cock rond 1657, zoals blijkt uit een bepaald document. Een biograaf van Van Mieris, Otto Naumann, schreef dat diens huurwoning "waarschijnlijk" aan de Mandemakerssteeg lag. Echter, Piet de Baar heeft hier op ons verzoek onderzoek naar gedaan en geconcludeerd dat Van Mieris toen waarschijnlijk aan de Vrouwensteeg woonde.

Uit de Leidse 'bonboeken' blijkt dat er wel degelijk een connectie is tussen de steeg en de familie Van Mieris. Frans' vader, Jan Bastiaensz, heeft in de Mandemakerssteeg gewoond, volgens de biograaf in het huis genaamd De hond in de pot (nr. 11). In 1622, hij is dan bijna 40, woont hij er met zijn moeder en zijn broer. Zijn eerste vrouw is dan al overleden, een jaar later hertrouwt hij. Hij zou in totaal 23 kinderen hebben gehad. Frans wordt geboren in april 1635 (op welk adres het is niet bekend), vier jaar nadat het huis aan de Mandemakerssteeg was verkocht. Een oom van Frans was tot 1656 eigenaar van het naburige huis (nr. 13). Uit de bonboeken blijkt trouwens ook dat er al in de zeventiende eeuw geen mandenmakers meer woonden.

De verkeerde pot

Het Leids Jaarboekje van 1914 heeft een artikel over namen van huizen. Daarin wordt De hond in de pot niet genoemd, maar wel, in de Mandemakerssteeg, De omgekeerde of verkeerde pot. Blijkbaar was er 100 jaar geleden nog een gevelsteen met zo'n afbeelding. Het verwijst naar herberg De verkeerde pot die zich daar in de zeventiende eeuw al bevond, en nog tot in de negentiende bleef bestaan. In die eeuw werd deze herberg café Dingjan, in Leiden het centrum van de handel in kanaries en andere vogels.

In 1914 was het 'café Jansen' op deze plek gevestigd (nr. 7), en later café-billiard De Waag. Volgens mevrouw Van Leeuwen - Van der Stoep van de Vereniging Oud Leiden (Werkgroep geveltekens) is het niet uitgesloten dat de gevelsteen van De verkeerde pot nog ergens in het depot van de Lakenhal ligt. Zij zegt dat er in de steeg in het begin van de zeventiende eeuw wel degelijk een herberg genaamd De hond in de pot was, die werd uitgebaat door Jan Jansz Knotter. Maar dit was niet het pand van de vader van Frans van Mieris.

In de negentiende eeuw waren er winkeltjes, voor boter en kaas, voor alcoholische dranken en een vleeshouwerij. In 1880 werd er een winkel voor koloniale waren geopend, en in datzelfde jaar kocht het Leesmuseum een pandje in de steeg (met het bijbehorende Breestraat 80). Er waren voorts enkele pakhuizen. Uit de negentiende eeuw is ook nog het bestaan van een bordeeltje in deze steeg bekend. De belangrijkste ontwikkeling van de twintigste eeuw was de komst van het Vroom & Dreesman warenhuis, aan de oostzijde van de steeg. •

Projectontwikkeling

door Marjolijn Pouw

Terrein Sterrewacht

Op 15 oktober tekenden de universiteit en Projectontwikkelaar Janssen de Jong de overeenkomst voor de bouw van 33 nieuwe huizen op het terrein van de Sterrewacht en een woontoren waar vroeger het Van der Klaauw laboratorium stond. Er lag al een plan voor—van WAM-architecten—dat in zijn geheel aan de projectontwikkelaar is verkocht, uitgezonderd de oude

cottages aan de Sterrewachtlaan. Deze blijven, net als de laan zelf, eigendom van de universiteit. Ook een smalle strook grond langs de Witte Singel blijft universitair eigendom. Te zijner tijd wordt deze strook in het Singelpark opgenomen. De cottages aan de Sterrewachtlaan worden opgeknapt en aangevuld met enkele nieuwe cottages en een poortwoning, waar je onderdoor kan lopen. Projectontwikkelaar Janssen de Jong wil in het voorjaar van 2015 met de bouw beginnen.

Verrast

Buurtbewoners en bewoners van het aan de overkant van de Witte Singel gelegen Vreewijk waren verrast, toen ze via de pers van de verkoop hoorden. Gelukkig ziet ook de universiteit het belang van goede communicatie in, buurt en gemeente worden in het vervolg nauwer bij universitaire bouwprojecten in de binnenstad betrokken. Het Universitaire Vastgoedbedrijf vroeg hun medewerkster Anneke van Bergen en Henegouwen om daarvoor te zorgen. Dat doet ze met verve en enthousiasme.

Impressie van de toekomstige Sterrewachtlaan gezien vanaf de Witte Singel (Nieuwsblad Universiteit)

WSD-complex Doelenterrein

Ook met het Doelenterrein heeft de universiteit grootse plannen. Bij de faculteitsopening van het Academische jaar werd daar nog eens de aandacht op gevestigd. De discussie is nog niet afgerond, maar de belangstelling is groot: het gaat om de werkruimte van meer dan 300 medewerkers en nog veel meer studenten. Maar op en om het terrein wonen ook veel mensen, die met de ontwikkelingen te maken krijgen. Neem de aan- en afvoer van sloop- en bouwmateriaal, het groen en het uitzicht. Daar willen buurtbewoners graag bij betrokken worden.

Het bestuur van de universiteit heeft zijn goedkeuring nog niet aan de plannen gehecht. Het besluit over de financiering wordt naar alle waarschijnlijkheid pas in december 2014 genomen. Daarna legt de universiteit contact met de wijkverenigingen Vreewijk en onze wijkvereniging, waarna de buurt door middel van een in te stellen klankbordgroep nauwer bij het project wordt betrokken, aldus Anneke van Bergen en Henegouwen. Met vragen en opmerkingen kunt u bij haar terecht: toekomstwsd@vastgoed.leidenuniv.nl

Singelpark

De route van het Singelpark langs het WSD-complex is nog niet duidelijk. Wel is al bekend dat deze vanaf het terrein van de Sterrewachtlaan te zijner tijd achter de Hortus langs loopt, over de 5e Binnenvestgracht. In de volgende krant kunnen we u er hopelijk meer over vertellen. •

Projectontwikkeling

GARENMARKTGAT

Bron: Van Wijnen Projectontwikkeling Noord BV

Garenmarktgat

Op 24 november presenteerde Van Wijnen Projectontwikkeling Noord BV buurtbewoners het veranderde plan voor de te bouwen huizen op nummer 36 tot en met 44 van de Garenmarkt. Samen met architectenbureau Jan Rietvink uit Oosthuizen is onder het kritische oog van de welstandsafdeling van de gemeente Leiden een plan gemaakt voor vier herenhuizen, in een klassieke stijl die past bij de verdere bebouwing van de Garenmarkt. Op 22 oktober heeft de gemeente de omgevingsvergunning verleend.

Nieuwe bebouwing, in een oude foto gepast (Van Wijnen Projectontwikkeling BV)

Drie van de vier herenhuizen hebben een woonoppervlakte van circa 200 m2. Het vierde herenhuis

meet rond de 400 m2. Het is ontworpen op verzoek van een koper. Vanwege de ruimte zijn twee van de oorspronkelijk op die plaats bedoelde huizen samengevoegd. De koopsom van een herenhuis van 200 m2 is € 495.000,- VON. Deze huizen hebben vier ruime slaapkamers, een grote badkamer, een ruime, aan de tuin gelegen eetkeuken en werkkamer op de begane grond, een forse woonkamer op de 1ste verdieping, een inpandige bijkeuken | bergruimten en twee separate WC's. Een tweede badkamer op de 3de verdieping behoort tot de mogelijkheden. Op dit moment zijn alle woningen, op een na, 'onder optie'. Naar verwachting worden rond de jaarwisseling de koopovereenkomsten gesloten. Van Wijnen Hoofddorp BV zal in april 2015 met de bouw beginnen. Wie belangstelling heeft kan terecht bij makelaar De Laat & Fides: 071-5168080 •

Foto

DE KRANT WORDT GOED GELEZEN

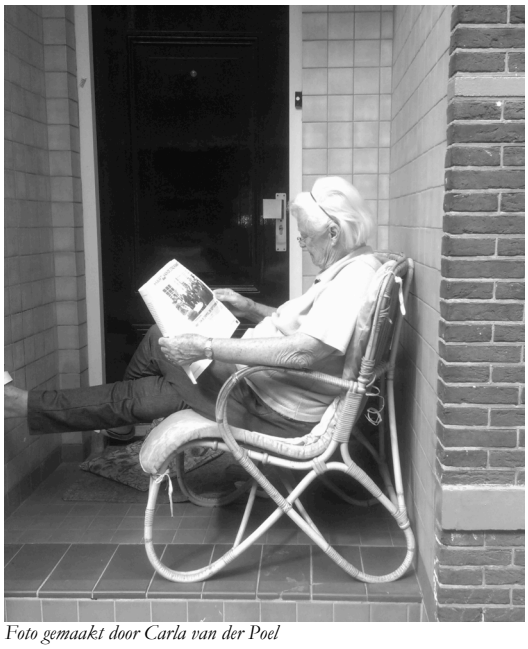

Foto gemaakt door Carla van der Poel

Berichten

door Clariet Boeye (CB), Jaap Brüsewitz (JB), Adri Klaassen (AK), Jacqueline Mos (JM), Jan Pieters (JP), Ludo van Oyen (LvO), Carla van der Poel (CvdP), Marjolijn Pouw (MP)

PIETERSWIJK

Aalmarkt

In een laatste poging om de sloop van enkele panden met cultuurhistorische waarde in de Mandemakerssteeg te voorkomen sprak de Stichting Aalmarktgebied met wethouder Laudy en projectleider Stokkermans. De sloop is niet meer tegen te houden. De Stichting heeft erop aangedrongen om de nieuwe steeg die er tussen de Breestraat en de Aalmarkt komt, ter hoogte van Breestraat 68, de Van Mierissteeg te noemen naar de 17e eeuwse Leidse schildersfamilie die er waarschijnlijk heeft gewoond. (MP)

Breestraat

13e Eeuwse muurresten

Breestraat 90, het mooie Jugendstilpand op de hoek van de Breestraat en de Maarsmansteeg dat door juwelier Rob van Gerner is gekocht om zijn zaak in te vestigen, wordt grondig opgeknapt. Bij de restauratie zijn resten gevonden van een (gesloten) omtimmerde, vrijstaande klokkenstoel (een zogeheten klokhuis) van de Graaf van Holland, van wie de grond in de 13e eeuw was. Vanwege de historische waarde heeft ons stadsbestuur € 45.000,--beschikbaar gesteld voor restauratie en behoud. Pas na de verbouwing mogen de fotografen het pand in. (JM)

Breestraat | Korevaarstraat | Gangetje | Hoge Woerd

Het kruispunt van Breestraat, Korevaarstraat, Hoge Woerd, Steenschuur en Gangetje is mooi geworden, er staat tot ieders genoegen ook weer een flink aantal bomen. Bij de productie van deze krant was nog niet helmaal duidelijk welke regels er voor de parkerende touringcars van de Lammermarkt gaan gelden. Zie ook onder: Garenmarkt touringcars (JP)

ID College

In de Breestraat worden het vroegere gebouw van het Hoogheemraadschap en het oude postkantoor gesloopt vanwege de nieuwbouw van ID-college. De fietsenstalling en het interieur zijn er al uit, het asbesthoudend materiaal ook. (MP)

Langebrug
Brandslangendroogtoren
Architect Jelle Verheyen dook in de geschiedenis van de Brandslangendroogtoren op het bouwterrein van DUWO aan de Langebrug. De plaats is al vanaf de 14e eeuw bebouwd. Na de ramp met het Kruitschip (begin 19e eeuw) kwam er een kerk op de plaats van de verwoeste gebouwen. De kerk vloog begin 20e eeuw in brand. Elementen zijn nog in de Brandslangendroogtoren terug te vinden. Jelle Verheyen wil een laatste reddingspoging doen. Zie (Bewoners)initiatief. (MP)

Verkeerscirculatie
Het bestuur van onze wijkvereniging is met bewoners, winkeliers en de gemeente in gesprek over de verkeerscirculatie in de Pieterswijk. Na twee verkennende gesprekken in november is er in december een derde gesprek. Bij de productie van deze krant was de uitkomst nog niet bekend. We houden u op de hoogte. Zie ook de website : http://pieterswijk.nl (JB & AK)

Rapenburg
Hotel Rapenburg 48
De plannen voor een hotel aan het Rapenburg (48) liggen voorlopig stil. Op dit moment loopt er een gerechtelijke procedure tussen de gemeente en Hillgate Properties. Hillgate vecht de ontbinding van het koopcontract door de gemeente aan. Het zal de nodige tijd kosten voordat er een gerechtelijke uitspraak komt. Hoe het verder gaat hangt af van die uitspraak. We houden u op de hoogte. (CB)

ACADEMIEWIJK
Doelenterrein
De universiteit heeft grootse plannen met het WSD-complex op het Doelenterrein, daar moet nieuwe werkruimte komen voor meer dan 300 medewerkers en nog veel meer studenten. De plannen zijn nog niet rond. Op en om het terrein wonen veel mensen die met de ontwikkelingen te maken krijgen en er graag bij betrokken worden. Zodra het bestuur van de Universiteit het besluit over de bouw heeft genomen wordt er een klankbordgroep met dat doel ingesteld. (MP)

Terrein Sterrewachtlaan
Op 15 oktober tekenden de universiteit en Projectontwikkelaar Janssen de Jong de overeenkomst voor de bouw van 33 nieuwe huizen op het terrein van de Sterrewacht en een woontoren waar vroeger het Van der Klaauw laboratorium stond. Het oorspronkelijke plan van WAM-architecten is in zijn geheel aan de projectontwikkelaar verkocht, uitgezonderd de oude aan de Sterrewachtlaan liggende cottages. Deze blijven, eveals de laan, eigendom van de universiteit. Ook een smalle strook grond langs de Witte Singel blijft universitair eigendom. Te zijner tijd wordt deze strook in het Singelpark opgenomen. De cottages aan de Sterrewachtlaan worden opgeknapt en aangevuld met nieuwe cottages en een poortwoning, waar je onderdoor kan lopen. Projectontwikkelaar Janssen de Jong wil in het voorjaar van 2015 met de bouw beginnen.

LEVENDAAL WEST
Garenmarkt Gat
Nadat Ten Brinke Vastgoedontwikkeling en AV Planontwikkeling in 2012 hun plan voor vier nieuwe huizen op de Garenmarkt hadden gepresenteerd hoorden we er lange tijd niets meer over. Op 11 november 2014 veranderde dat. Toen toonden AV Planontwikkeling en Van Wijnen Projectontwikkeling—waarmee AV Planontwikkeling zich voor de bouw van de huizen heeft geassocieerd—belangstellenden het nieuwe ontwerp van architect Jan Rietvink. De gemeente was ook vertegenwoordigd. Het plan wordt in het voorjaar van 2015 uitgevoerd. Voor die tijd moet helder zijn hoe de aanvoer van bouwmateriaal gaat lopen. Daar is betrekkelijk weinig ruimte voor. Bewoners hebben voorgesteld om dat samen met de gemeente en de projectontwikkelaar te bekijken. (MP)

Pomp
De mooie, oude pomp op de Garenmarkt, een rijksmonument, is hard aan een opknapbeurt toe. Scholieren zetten er hun fiets of brommer tegen en de verf is van het houten deel afgebladderd. De 17e eeuwse zandstenen sajetklos op de pomp moet nodig schoongemaakt worden. Bewoners van de Garenmarkt vroegen de gemeente naar de plannen. Deze gaf te kennen dat men de pomp voor 1 oktober wil herstellen en een mogelijkheid zoekt om het gebruik als stalling in te dammen. Tot nu toe is er weinig van het plan terecht gekomen. (MP)

De pomp op de Garenmarkt (Illustratie Internet)

Touringcars
Binnenkort zullen de touringcars die nu nog op de Molenwerf worden geparkeerd op de Garenmarkt worden gestald, en wel op de plekken van de oude bushaltes. Op de Molenwerf stonden meestal maar een paar van die grote bussen (2 à 3 met uitschieters naar 5 of 7). De toeristen lopen straks vanaf de Garenmarkt de stad in. Er zijn limieten gesteld aan de duur van het parkeren. In de Korevaarstraat vanaf de Garenmarkt richting Lammenschans mogen de touringcars niet meer dan 15 minuten staan. Er wordt een belijning aangebracht op de straat voor de Hoogvliet, zodat fietsers beter kunnen zien waar ze veilig kunnen rijden.
Maar er verandert nog meer. Op zaterdagen mogen de auto's van de Korevaarstraat langs de synagoge naar het Steenschuur rijden. Op het Steenschuur komen extra fietsparkeerplaatsen. Dat levert een heel nieuwe situatie op, die het verkeer in de binnenstad moet ontmoedigen. Of het gaat werken moeten we afwachten. We zijn benieuwd. (JP)

Jan van Houtkade
Enkele bewoners van de Jan van Houtkade, De Heeren van Hout, willen de onderlinge cohesie op de kade vergroten. Ze organiseerden een eindejaarsborrel op Jan van Houts verjaardag—14 december—in Café Jan van Hout op de hoek van de kade en de Korevaarstraat. Een maandelijkse herhaling, mogelijk op de laatste woensdag van de maand, volgt. Doet goed voorbeeld goed volgen? (MP)

BESTUUR
Buurtkaderoverleg Politie en wijkverenigingen
Op 16 oktober overlegden de wijkverenigingen van de binnenstad en de politie op bureau Langegracht over wat er speelt in hun wijken en wat daartegen te doen valt. Het verslag wordt op onze website gepubliceerd, zodra het beschikbaar is. We kregen een boeiende inleiding over hennepkwekerijen en het politiewerk dat daarmee gemoeid is. Wijkagent Willem van Vliet meldde onder meer dat er 1 hennepkwekerij werd opgerold. Als u denkt dat er een hennepkwekerij in de buurt zit dan kunt u dat melden via www.meldmisdaadanoniem.nl, of eveneens anoniem: 0800 7000 .
Op het ogenblik spelen er in onze wijk geen echt grote zaken, er zijn gelukkig weinig uitzettingen, of inbraken. Meer dan 50% van de inbraken gebeurt overigens in studentenhuizen. Daar zou de deur op

slot moeten. De dealers bij de koffieshop in de Diefsteeg zijn (voorlopig?) verdwenen.
Specifieke problemen in onze wijk zijn: fietsen, luidruchtige nachtbrakers en vandalen die het op plantenbakken hebben voorzien. Het volgende overleg is op 16 april.
Klachten kunt u melden bij: 14071 of de horeca klachtenlijn: 5167015--24 uur open. (LvO)

Fietsen
Fietsen zijn in de stad onmisbaar. Iedere bewoner heeft er wel een of twee nodig. De winkels halen een groot deel van hun omzet door klanten die met de fiets komen. Maar als het er erg veel zijn en ze lukraak neergezet worden of verweesd achterblijven, zorgen ze voor overlast. Wij hebben B & W een brief gestuurd met elf aanbevelingen om de hinder terug te dringen. De brief is mede ondertekend door andere wijkverenigingen van de binnenstad en twee winkeliers | ondernemersverenigingen. De boodschap is: zorg voor meer stallingmogelijkheden, treedt strenger op tegen foutparkeerders en haal wrakken eerder weg. De brief met bijbehorende notitie staan op onze website: (www.pieterswijk.nl) .
Als u een wrak in uw directe omgeving aantreft vraag dan of de gemeente dat komt ophalen. Bel Contact Centrum 14071 of meldt de fiets online: http://www.leiden.nl/melden. Geef wel een beschrijving van het fietswrak en de plaats waar het in de weg staat. Eventueel kunt u er een stickertje met de datum van melding op plakken, zodat duidelijk is om welke fiets het gaat.
Van uw eigen fietswrak of oude fiets verlost worden kan ook via Woonomgeving, of de grof vuil ophaaldienst: //gemeente.leiden.nl/themas/afval/grofvuil/. Bellen kan ook, alleen overdag. (AK & JP)

look
OPTIEK
OOGMETING LENZEN BRILLEN
Breestraat 133
2311 CM Leiden
T. 071 512 22 13
www.lookoptiek.nl

BESTUURSVACATURE

Met ingang van het nieuwe jaar is er een vacature in het bestuur van onze wijkvereniging. We willen graag praten met mensen die ons willen versterken. Er is een hoop te doen: onder meer contacten met de gemeente over de vele aspecten van het woonklimaat in onze wijk, de kwaliteit van de openbare ruimte, verkeer, evenementen, afwisseling en levendigheid. En we willen een goede discussie op gang brengen over de toekomst van de stad en onze wijk in het bijzonder.

Als u mee wilt helpen, neem dan contact op met **Jaap Brusewitz**, die momenteel het secretariaat verzorgt **jaap.brusewitz@gmail.com**

Lid of donateur worden?
Nog geen lid? Steun ons en geef uw @-mailadres door via info@pieterswijk.nl, of geef u per brief op bij VvP&A, postbus 11016,2301 EA Leiden. Het kost haast niks: € 4,-- per eenpersoonshuishouden, of € 5,50 voor een huishouden van meer personen. Uw lidmaatschapsgeld kunt u overmaken naar IBAN NL47INGB0003664416 van de vereniging o.v.v. VVP&A, lidmaatschap of donateur.

Candido
HUIDVERZORGING · HUIDVERBETERING
Praktijk:
Vijf Meiplein 82
2321 BR Leiden
0634 927 139
behandeling
volgens afspraak

Aan dit nummer werkten mee

Artikelen en gesprekken | Jacques van Alphen, Clariet Boeye, Anneke van Bergen en Henegouwen, Leendert Couprie, Joris Demmers, Rob de Groot (Van Wijnen Projectontwikkeling) Olga van Hattum (Vastgoed Universiteit), Nuretdin Kaarardic, Rose Kelder, Barend Kraal, Frank Mulder, Peter Nederpel, Jan Pieters, Carla van der Poel, Marjolijn Pouw, Mark van Praag, Eric Ruijssenaars, Marianne Veltkamp, Jelle Verheyen,, Peter van Zonneveld

Berichten | Clariet Boeye, Jaap Brüsewitz, Adri Klaassen, Jacqueline Mos, Jan Pieters, Marjolijn Pouw, Ludo van Oyen

Foto's en illustraties | Architectenbureau Mulder en Van Tussenbroek, Niek Bavelaar, Beeldbank Erfgoed Leiden en Omstreken, Collectie Topografisch Historische Atlas, W. Kret, Charlotte Boschma, Joris Demmers, Internet, Marten van der Kamp, , Parochie H. Lodewijkkerk, Carla van der Poel, Mark van Praag, Van Wijnen Projectontwikkeling Noord

Ingezonden
Goedkope rijbewijskeuring voor 75 + ers.

Opinie
Jan Pieters, Breestraat en bussen, Jelle Verheyen, Brandslangendroogtoren

Sponsoren
M.L.C. de Geus

Adres
VvP&A Postbus 11016, 2301 EA Leiden,
info@pieterswijk.nl
Inschrijfnummer KvK Rijnland: 40445179

WWW.PIETERSWIJK.NL

Kopij voor de volgende krant graag inleveren voor **8 maart 2015** bij info@pieterswijk.nl of postbus 11016, 2301 EA Leiden, onder vermelding van kopij *Hart van de Stadskrant.*

Wijk
De Pieters- & Academiewijk en Levendaal West vormen het zuidwestelijke deel van de Leidse binnenstad. De grens loopt door het water van de Botermarkt, Vismarkt, Aalmarkt, Boommarkt, Galgewater, Witte Singel, Jan van Houtkade, en over de Korevaarstraat en het Gangetje.

BELANGRIJK TELEFOONNUMMER

Alle onderstaande diensten van gemeente Leiden zijn te bereiken op een centraal telefoonnummer. Zie ook **www.leiden.nl/14071**

Evenementenklachtenlijn
Graffitimeldlijn
Buurtbemiddeling
Horeca klachtenlijn
Milieuklachtenlijn (kantooruren)
Milieuklachtenlijn (buiten kantooruren)
Politie
Servicepunten: Bedrijven, Bouwen en wonen, Burgerzaken en belastingen, Inburgering, Parkeren, Woonomgeving, Zorg

14 071

Vereniging
De Vereniging voor Pieters- & Academie tracht de leefbaarheid van de wijk en het welzijn van de bewoners te vergroten. Het bestuur bestaat uit bewoners die maximaal 6 jaar door de leden worden gekozen. Het bestuur verantwoordt zich jaarlijks in de ledenvergadering van april en bespreekt de gang van zaken. Bewoners kunnen lid worden, anderen kunnen de vereniging steunen als donateur.

Erelid
J.J.M. Gerritsen

Bestuur
Portefeuilleverdeling

- **Jacqueline Mos**, voorzitter ~ Studentencontacten
- **Ruben Krantz**, penningmeester ~ administratie, contacten studentenverenigingen
- **Eveline van Lottum**, secretaris ~ Studentencontacten en Hotel Rapenburg 48
- **Jaap Brüsewitz**, bestuurslid ~ Verkeerscirculatie Pieterswijk, volgen gemeenteplannen
- **Adri Klaassen**, bestuurslid ~ Breestraat, Garenmarkt parkeergarage, OV en buslijnen, Langebrug bouw studentencomplex, verkeersplannen en samenhangende kwesties, ABN AMRO gebouw, Verkeerscirculatie Pieterswijk, Evenementen
- **Ludo van Oyen**, bestuurslid ~ Garenmarkt parkeergarage, OV en buslijnen, Langebrug bouw studentencomplex, verkeersplannen en samenhangende kwesties, website
- **Jan Pieters**, bestuurslid ~ Breestraat, Garenmarkt parkeergarage, OV en buslijnen, Langebrug bouw studentencomplex, verkeersplannen en samenhangende kwesties, Evenementen en ID College

Hart van de Stadkrant
De Hart van de Stadkrant is een uitgave van de wijkvereniging. De krant verschijnt drie tot vier maal per jaar in een oplage van 2700 en wordt huis aan huis bezorgd. De krant wordt ook verspreid onder bestuur en gemeenteraad, ambtenaren, verenigingen, instellingen, relaties en donateurs. Kopij naar de redactie sturen via **info@pieterswijk.nl** of postbus11061, 2301 EA Leiden.

Redactie
Marjolijn Pouw (Eind)redactie
Clariet Boeye
Charlotte Boschma
Carla van der Poel

Website
Hans Tebra, info@pieterswijk.nl

Druk Drukkerij van der Linden, Vliet 4a-6 Leiden

U KUNT LID WORDEN IN 2 STAPPEN

1. **Door € 6,- per eenpersoonshuishouden of € 7,50 voor een huishouden van meer personen over te maken op IBAN bankrekening NL47INGB0003664416 van de vereniging o.v.v. VVP&A, lidmaatschap of donateur**
2. **Bovendien een mail te sturen naar info@pieterswijk.nl**